

DE RIDDER EN DE ROOS

DE RIDDER EN DE ROOS

BOEK 4 VAN
DE NORMANDIERS

DAN ADAMS

Auteur: Dan Adams

Coverontwerp: studio Sunny Side Up, Belgium

© Adobe stock foto

ISBN: 9789464654646

Derde druk

© Dan Adams 2020

Alle reacties welkom bij danadams.be@gmail.com

Uitgever: Brave New Books

Niets aan deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Tekstcorrectie en redactionele ondersteuning:

Madeline Mignon en Nicole Van der Voort.

Opnieuw toverden zij een manuscript om
tot een volwaardige roman.

Ik ben hen beiden eeuwig dankbaar.

De cursief gedrukte teksten in deze roman zijn historische toelichtingen, steunend op verschillende historische bronnen.

PROLOOG

TUSSEN 1119 EN 1137 SAMENVATTING DEEL 1,2 EN 3 VAN DE REEKS 'DE NORMANDIËRS'

Graaf Guillaume de Montfroid trad op zijn veertigste uit dienst van koning Hendrik van Engeland en liet zijn zoon Henri zijn plaats innemen. Hij trok zich terug op zijn burcht in Nonancourt, van waaruit hij zijn graafschap Avre bestuurde. Na de dood van zijn vrouw huwde hij Gerlinde de Gisors, de voormalige minnares van koning Hendrik. Guillaume had uit zijn twee vorige huwelijken vier kinderen: Henri, gestorven door een ongeval; Robrecht de kardinaal; Robert, een notoire hoerenloper en tenslotte Isolde, zijn lievelingskind. Lisette, de dochter van Gerlinde en verwekt door koning Hendrik, werd daardoor de stiefzus van haar hartsvriendin Isolde.

Op hun zestiende werden Isolde en Lisette in de hofhouding van de hertog van Aquitanië opgenomen. Isolde, al van kindsbeen af gefascineerd door wapens en paarden, werd aangesteld tot de persoonlijke lijfwacht van Eleonora van Aquitanië. Toen Eleonora met de Franse koning Lodewijk huwde, volgden Isolde en Lisette haar het koninklijk hof in Parijs.

Fleur, de dochter van de burchtheer van Verneuil, geraakte hopeloos verliefd op Rowan, de zoon van een smid. Beiden besloten naar Rouen te vluchten, omdat haar vader haar dreigde uit te huwelijken aan Robert de Montfroid, zoon van de graaf van Avre. Ze kregen daarbij wat hulp van Gerlinde. Lang duurde hun geluk niet, want burchtheer Louis d'Ambois haalde zijn dochter terug en verplichtte haar alsnog met Robert de Montfroid te huwen. Het huwelijk was al vanaf de eerste nacht gedoemd om te mislukken. De echtgenoot van Fleur bleek geen respect te hebben voor zijn vrouw. Slagen en vernederingen waren haar deel.

Robert de Montfroid stelde zijn zwaard ten dienste van de Franse koning. Hij maakte snel carrière en kwam daar een aantal keren hevig in aanvaring met zijn zuster Isolde. Wederzijdse diepgewortelde haatgevoelens waren daar de oorzaak van.

Alhoewel hij Fleur moeilijk uit zijn gedachten kreeg, kon Rowan zich in Rouen met de hulp van Juliana van Breteuil, de buitenechtelijke dochter van koning Hendrik van Engeland, snel opwerken tot de rechterhand van een rijke koopman, de heer Landrieu. Juliana beschouwde Rowan als een zoon.

GUILLAUME DE MONTFROID (1076-), graaf van Avre

- 1 in 1096 met **Aga van Lisieux** (1068-1108)
Hun kinderen: Henri (1196-1137), Robrecht, (1198-)
- 2 in 1116 met **Adelheid d'Axeville** (1084-1134)
Hun kinderen: Robert (1118-) en Isolde (1119-)
- 3 in 1136 met **GERLINDE DE GISORS** (1096-)
Haar dochter Lisette van Normandië, biologische vader is koning Hendrik
Haar nichtje Aniya, haar neef Kendhal, kinderen van haar jongste broer

Zijn bastaardzonen: **Mathieu Brouillard** (1107-) en **Arnaut** (1116-)

ISOLDE DE MONTFROID (1119-), dochter van Guillaume de Montfroid en Adelheid d'Axeville. Haar stief- en zoogmoeder is Gerlinde de Gisors. Ze is de halfzus van Henri, Robrecht (kardinaal), Mathieu Brouillard en Arnaut (deze twee laatsten zijn bastaardzonen van haar vader). Tevens is ze de zus van Robert de Montfroid en door haar vaders huwelijk met Gerlinde de Gisors, werd ze de stiefzus van Lisette.

LISETTE VAN NORMANDIË (1119-), buitenechtelijke dochter van koning Hendrik I van Engeland (1068-1135) en Gerlinde de Gisors (1098-)

 Arnaut (1016-), haar stiefbroer (de bastaardzoon van Guillaume de Montfroid)
Hun kinderen: Louise, Charlotte, Jean-Louis

MARIE (1112-), hoofd van de huishouding op Nonancourt

Haar zoon: **Gautier** (1136), verwekt door Robert de Montfroid

FLEUR D'AMBOIS (1120-), haar vader **Louis d'Ambois**, haar moeder **Lucette de Pomeroy**, haar vriendinnen: Isolde en Lisette

 Robert de Montfroid (1118-)
Hun zoon **Louis de Montfroid**, (1146-), biologische vader is Rowan

ELEONORA VAN AQUITANIË (1122-), koningin van Frankrijk

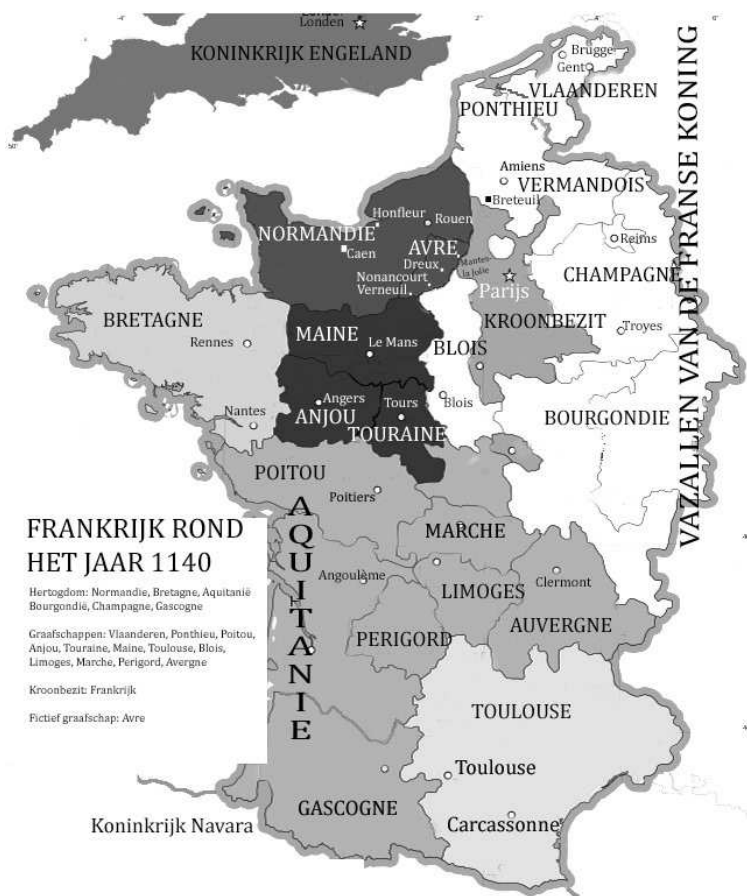
 Lodewijk VII (1120-), koning van Frankrijk
Hun dochters: Maria, Adelheid

ROWAN (1117-), zoon van een smid, koopman in Rouen

 Ameline (1130-), hun dochter Pommeline (1146-)
Zijn bastaardzoon verwekt bij Fleur d'Ambois heet Louis de Montfroid, (1146-)
Zijn schoonvader is de heer Landrieu, koopman en gildemeester

GODFRIED VAN ANJOU (1113-), graaf van Anjou, later hertog van Normandië

 Mathilda van Engeland (1102)
Hun kinderen: **Hendrik II van Engeland (1133-)**, Godfried en Willem

ELEONORA VAN AQUITANIE: gravin van Poitou, hertogin van Aquitanie en hertogin van Gascogne.

LODEWIJK VII: koning van Frankrijk. Zijn kroonbezit omvat de streek tussen Parijs en Orleans.

GODFRIED VAN ANJOU: is gedurende zijn leven graaf van Anjou, Touraine en Maine, alsook hertog van Normandië.

GUILLAUME DE MONTFROID: graaf van Avre en Dreux, fictief

DE NORMANDIERS

DEEL 4

DE RIDDER EN DE ROOS

***A.D. 1138** Robert van Gloucester weigerde nog in Engeland aan het hof van de Engelse koning te verblijven. Hij trok zich terug in Normandië, waar hij in het westen een aanzienlijk gebied controleerde rond de steden Caen en Bayeux. In juni 1138 zei hij zijn eed aan de Engelse koning Stefanus van Blois op en sprak hij zijn steun uit voor halfzuster Mathilda van Engeland, gehuwd met Godfried van Anjou. Robert zou vanaf die tijd Mathilda's belangrijkste en trouwste medestander worden in de oorlogen die volgden, oorlogen met als inzet de Engelse kroon. Het was ook Robert van Gloucester die Mathilda in 1139 naar Engeland vergezelde in gezelschap van honderdveertig ridders in een poging om de kroon van haar vader op te eisen en te heroveren op Stefanus van Blois, een strijd die jaren zou aanslepen en met wisselende kansen voor beide partijen.*

MAART 1138 NONANCOURT VUUR EN BLOED

Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.' Père Joseph sloeg zich op de borst. Een dienaar liep bedeesd door de midden-gang van de burchtkapel, tot naast Guillaume de Montfroid, graaf van Avre. Hij bleef geduldig wachten tot de graaf, geknield op zijn bidbank, naar hem zou opkijken. Het was vrijdag, de dag dat de Heer gestorven was om de mensheid van de zonden te verlossen. Op die dag en op zondag woonde de graaf, samen met zijn vrouw gravin Gerlinde de Gisors en zijn voornaamste medewerkers, gewoontegetrouw de vroegmis bij in de burchtkapel. Na zich ook driemaal op de borst te hebben geklopt en de woorden 'mea culpa' met de priester te hebben mee gepreveld, keek de graaf verstoord op naar een dienaar naast hem. Die boog zich voorover en fluisterde de graaf wat in zijn oor. Guillaume de Montfroid stond recht, maakte een geruststellend gebaar naar zijn echtgenote Gerlinde, wenkte zijn kapitein van wacht en ridder Renaud om mee te komen en verliet met rasse schreden de burchtkapel. Op het gezicht van de priester was af te lezen dat hij deze storing niet

apprecieerde. Père Joseph wist dat de graaf eerder een ongeduldig man was. Daarom hield hij de dienst op vrijdag en zondag altijd kort. Dat de graaf ook nog voortijdig de kapel verliet, stemde hem korzelig. Hij probeerde dit voor de aanwezigen te verbergen. Het lukte hem amper.

Gravin Gerlinde kon haar aandacht moeilijk bij het gebeuren in de kapel houden. Ze had anders al last om zich tijdens de dienst te concentreren, iets waar ze zich vaak schuldig om voelde. Nu haar man zo plotseling was weggeroepen, vlogen haar gedachten allerlei richtingen uit. Was er iets met hun verwanten? Of een bedreiging van de burcht? Of een onheilstijding van een van de leenheren? Misschien een opstandige leenheer? Of moest haar man nu uiteindelijk partij kiezen tussen Mathilda van Engeland en Etienne van Blois betreffende de heerschappij over Normandië? Haar echtgenoot zou nooit de vroegmis verlaten voor een futiliteit.

Na de dienst haastte Gerlinde zich naar buiten, naar het wachtlokaal aan de ophaalbrug. Een wachter gaf meer uitleg. Dolende huurlingen zouden toegeslagen hebben en een boerenfamilie was door hen uitgemoord. Zo'n vergrijp was al lang niet meer gebeurd, omdat de grafelijke militie veelvuldig in het graafschap patrouilleerde, om potentiële misdadigers te ontmoedigen. Door het ontbinden van de talrijke huurlingenlegers in de onderlinge strijd tussen de troonopvolgers van het hertogdom Normandië, zwierven er nogal wat ongeregelde bendes door het land. Ze probeerden door beroving en moord zich te verrijken. De graaf was met twee dozijn soldaten naar de plaats van de misdaad gereden om gerechtigheid te laten geschieden. De soldaat wist niet te vertellen om welke pachter het ging.

Gerlinde richtte vervolgens haar schreden naar de familiekamer. Haar schoonzuster Elaine, haar dochter Lisette, de ridders en hun dames, pages, de rentmeester en Marie de huishoudster waren al aanwezig. Ze wachtten geduldig op de graaf en gravin voor het ontbijt. Het nieuws was blijkbaar nog niet tot in de familiekamer doorgedrongen. Gerlinde nam haar plaats in aan de tafel, naast Gertrude, de vrouw van Ridder Renaud. 's Morgens ontbeten de familie van de graaf, zijn kapi-teins en ridders met hun vrouwen, de hogere bedienden en de schildknapen en pages samen aan lange schraagtafels in de familiekamer. Langs weerszijden stonden banken en halverwege twee comfortabele stoelen, bestemd voor de graaf en gravin van Avre. Voor ze zich neerzette sprak ze het dankgebed uit over de welgevulde ontbijttafel: wittebrood, boter, spek en kaas, warme geitenmelk en kannen cider voor de mannen. Daarna vroeg ze of iemand meer wist over het vreselijke drama dat een van de pachters overkomen was. Een van de schildknapen wist

te vertellen dat het om een pachter en zijn familie ging, die in de nabijheid van het hertogelijk jachtgebied woonde. Wie het precies was wist hij niet te vertellen.

‘Uw man wilde zelf de leiding nemen van de jacht op de misdadigers,’ stelde hij de gravin gerust. ‘Wij, pages en schildknapen mochten niet mee. Hij nam alle mannen mee, die op dat ogenblik van dienst waren.’

Dit gegeven stelde haar gedeeltelijk gerust. Ze kende de pachters die in de nabijheid van het hertogelijk jachtgebied woonden. Omdat ze samen met Wanda, de vroedvrouw, bij de meest bevallingen hulp bood, waren pachters en lijfeigenen voor haar geen vreemden meer. Ze kende hen allemaal bij naam. Veel van hun kinderen had ze in haar armen gehouden toen ze voor het eerst hun stem op de wereld lieten horen.

‘Ik moet er naartoe,’ zei ze tegen Gertrude.

‘Beter nog even wachten, Gerlinde,’ raadde die haar aan, ‘tot we meer weten.’

Even later kwam er een dienstmeisje tot bij Gerlinde. ‘Er staat een klein meisje op het binnenplein en ze vraagt naar u, edele vrouwe.’

‘Wie?’

‘Haar naam is Emelza, edele vrouwe.’

‘Het dochttertje van boer Baldric?’ vroeg Gerlinde ongelovig.

Het meisje haalde vertwijfeld de schouders op. ‘Ik weet het niet zo goed, edele vrouwe.’

‘Van de boeren die op de laatste hofstede wonen aan het hertogelijk jachtgebied?’

Het meisje knikte. Met een ruk schoof Gerlinde haar stoel achteruit en liep de familiekamer uit, gevolgd door het dienstmeisje en Gertrude. Midden op het binnenplein wachtte inderdaad een klein meisje. Gerlinde had haar al een paar keer ontmoet. Het was Emelza, het meisje met de hazelnootkleurige ogen. Ze moest ongeveer acht jaar zijn. Gerlinde herkende haar dadelijk. Emelza had haar indertijd een krans van madeliefjes aangeboden, toen ze op weg was naar de jachthut waar ze haar stiefzoon Henri en de rentmeester in een compromitterende houding had betrapt. Zij was het ook, die haar bloemen had overhandigd op haar trouw met Guillaume.

Het meisje keek naar de grond en de traantjes vloeiden langs haar wangen. Toen ze Gerlinde zag, liep ze op haar toe, sloeg haar armpjes rond haar en snikte het uit. ‘Ze hebben ze allemaal gedood,’ snikte ze. ‘Nu ben ik alleen.’

‘Wie hebben ze vermoord?’

Het meisje kon geen antwoord geven. Ze barstte uit in een hartverscheurende huilbui. Het dienstmeisje dat nog altijd naast hen stond vormde bijna geluidloos de woorden: 'Haar vader, moeder en broertjes.'

Gerlinde probeerde nogmaals. 'Wie heeft hen vermoord?'

'Mannen met ... grote messen ... en zwaarden,' snotterde Emelza. Daarna schokte het kind en verslikte zich in haar huilbui. Ze kreeg geen adem meer en greep naar haar keeltje. Gerlinde klopte haar op de rug totdat het kind weer naar lucht hapte en haar wanhopig gesnik verderzette. Intussen waren heel wat mensen rond hen samengestroomd. 'Help me,' beval Gerlinde en keek naar Marie. 'We brengen haar voorlopig naar mijn kamer. Ik zal haar een kalmerend drankje geven zodat ze kan slapen.'

Op de plaats van het drama, bemerkte de graaf en zijn gevolg dat boeren samen met hun vrouwen en kinderen probeerden de brandende boerderij te blussen. Ze vormden een ketting met emmers van aan de waterput tot bij de brandhaard. Guillaume zag onmiddellijk dat het onbegonnen werk was. Het boerenverblijf, volledig uit hout opgetrokken, was niet meer te redden. Naast de waterput lagen de lijken van de boer, gedood door een zwaardsteek in de borst, het naakte levenloze lichaam van de boerin en een jongetje met half afgehakt hoofd.

'Het lijk van hun tweede zoontje konden we niet meer uit de brand redden,' verklaarde een van de blussers terwijl hij met zijn hand over zijn gezicht vol roetstrepen veegde.

'Waar is het meisje?' gilde plots een vrouw. 'Waar is Emelza?'

'Wie is Emelza?' vroeg de graaf.

De vrouw wees in de richting van de lijken. 'Hun dochttertje heer. Zij was het die ons kwam verwittigen dat er hier iets mis was. Sindsdien heb ik haar niet meer gezien.'

De hitte werd te groot en iedereen liep enkel passen achteruit. De paarden werden erg onrustig en de graaf beval zijn mannen op een wat veiliger afstand te wachten. Guillaume de Montfroid keek rond zich. Aan de andere kant van de hut, naast de mesthoop, lag een geslacht varken dat zijn beide achterbouten miste.

'Ze hebben ook de muilezel meegenomen,' verklaarde een boer die de blik van de graaf zag.

'Heeft er iemand iets gezien? Over hoeveel man gaat het?'

Een pachter trad naar voor. Guillaume kende hem wel. Het was Gentil, de pachter van de naburige hoeve. 'Vanmorgen heel vroeg, meende ik drie mannen te zien. Ze kwamen uit het hertogelijk bos. Toen schoof

er een mistflard voorbij. Daarna zag ik niemand meer. Ik dacht dat ik het me ingebeeld had.'

'Zoek sporen,' beval hij twee van zijn mannen. 'Buiten het erf, want hier heeft iedereen al rondgelopen. Als ze de muilezel hebben meegenomen, moeten jullie de sporen ervan vinden, alsook van de drie mannen.'

Daarna wendde hij zich tot boer Gentil. 'Verwittig zo vlug mogelijk de dorpspriester. De lijken zijn nog niet koud. Hij kan ze nog het Heilig Oliesel toedienen. Laat hem de uitvaart regelen, ik betaal.'

Graaf Guillaume keek rond naar de samengetroefte mensen op het erf, de meesten nog met een houten emmer in de hand. 'Terwijl wij het verdomde, gewetenloze schorremorrie opsporen, gaan jullie nu allemaal op zoek naar het meisje. Zorg dat je haar vindt. Ik verzeker jullie allen, en God is mijn getuige, dat gerechtigheid zal geschieden. Ik zal niet meer slapen voor het gespuis dat deze slachtpartij aanrichtte, aan de galg hangt.'

Goedkeurend gemompel steeg uit de menigte op.

'Jij, Renaud, jij rijdt terug naar Nonancourt en breng iedere beschikbare man mee. We zullen en moeten de daders vinden.'

In de late namiddag vonden ze hen in het hertogelijk bos. De moordenaars hadden geen moeite gedaan om hun sporen uit te wissen. De afdrukken van de muilezel en hier en daar wat bloeddruppels, waarschijnlijk afkomstig van de achterhespen van het geslachte varken, waren voor spoorzoekers en de honden die ridder Renaud had meegebracht, gemakkelijk te volgen. Zich van geen kwaad bewust, hadden ze een vuur gemaakt. Ze waren niet met drie, maar met vier. Eén van de hespen draaiden ze rond aan een geïmproviseerd spit. Ze waren volkomen verrast. Voor ze naar hun wapens konden grijpen, stonden ze geboeid voor de graaf.

Op de vraag wie ze waren, was er niet een die antwoordde. Toen de graaf hen bars vroeg waarom ze zo'n gruwelijke feiten hadden gepleegd, spoopte de man die blijkbaar de leider van de bende was, de graaf in het gezicht. Guillaume, razend door deze belediging, stompte de man met zijn vuist in het gezicht, greep zijn zwaard en bedacht zich toen. 'Ontvoering zou een te vlugge en pijnloze dood voor jullie zijn,' siste hij. Hij wendde zich tot zijn mannen.

'Omdat ze de boerin verkrachtten zullen hun genitaliën afgesneden worden. Omdat ze diefstal pleegden zal hun rechterhand afgehakt worden en omdat ze moordden zullen ze als eerloze misdadigers opgehangen worden tot ze stikken.'

Guillaume riep de Gascogner bij zich. Deze man, vroeger altijd een trouwe dienaar van zijn zoon Henri geweest, was een deskundige beul. Geen trouwer dienaar dan de Gascogner. Hij volgde altijd stipt bevelen uit van zijn heer en dacht daarbij niet na. Orders waren orders en voor zijn heer zou hij zonder nadenken zijn leven geven. Ook zo'n soort mannen waren er nodig.

'Organiseer de terechtstelling,' beval de graaf.

De Gascogner grinnikte. 'De bevelen van mijn heer zullen stipt uitgevoerd worden. Ik hoop dat mijn heer het niet erg vindt als ik hun ballen met een bot mes verwijder?'

Gerlinde streelde heel voorzichtig het hoofd van het slapende meisje toen haar man, graaf Guillaume de Montfroid de kamer binnenkwam.

'Waar is ze gevonden,' vroeg hij.

'Ze was niet zoek,' antwoordde Gerlinde. 'Ze zocht mij.'

'Goed,' bromde Guillaume en gespte zijn zwaardriem los. 'We vonden de ouders en ze zullen terechtgesteld worden. Wat doet dit meisje in jouw kamer?'

'Ze was in shock en overstuur. Ik heb haar iets kalmerend gegeven. In de eerste uren zal ze niet ontwaken.'

'Dit is wel een kind van een horige.'

'Nee,' verbeterde Gerlinde hem. 'Haar ouders waren vrije boeren.'

'En wat dan nog. Ik heb gezorgd voor gerechtigheid en betaal voor de uitvaart en een aantal zielenmissen. Het is toch niet aan ons om ook nog voor dit kind te zorgen. Ze heeft toch verwanten.'

'Haar enige verwante is Wanda. Je weet zo goed als ik dat zij geen vrouw is om voor zo'n klein meisje te zorgen,' repliceerde Gerlinde heftig.

'Ook goed,' bromde Guillaume. 'Maar maak dat ze hier morgen weg is. Dit is geen kamer voor...'

Hij kon zijn zin niet voltooien. 'Dit is mijn kamer. Hier slaapt wie ik wil,' antwoordde Gerlinde cassanter dan ze bedoelde. 'Ze blijft hier tot ze weer ... Je weet wel. Ik blijf in elk geval vannacht bij haar. Morgen zien we wel.'

De graaf keek haar met een verbaasde blik aan. 'Je bent toch niet van plan, om elk weeskind dat hulp nodig heeft hier in huis te halen hoop ik?' beet hij haar toe.

'Dat nu ook weer niet, maar ze is het nichtje van Wanda. Het is een speciaal kind. Ze heeft mijn hulp nodig.'

Guillaume hoorde dit laatste niet meer want hij had al de deur met een harde smak achter zich dichtgegooid. Wat een dag! Die roofmoord was een blaam voor hem en eigenlijk een beetje zijn schuld. Omdat er toch nooit iets gebeurde, had hij het aantal patrouilles de laatste jaren drastisch verminderd. Daardoor beschikte hij over meer mankracht om de verdedigingsmuur rond het dorp voor Nonancourt te voltooien. Hij moest overleggen met zijn kapiteins Renaud en Ghislain om dit voortaan weer anders aan te pakken.

De dag na de gevangenneming werden de boeven tot aan de oude Romeinse heirweg naar Chartres gesleept, tot onder een eeuwenoude eik. Een menigte had zich reeds verzameld op de plaats waar het vonnis zou voltrokken worden. Ze kwamen van de boerderijen en dorpen uit de omgeving en wilden dit spektakel niet missen. Het gerucht over de terechtstelling had zich blijkbaar verspreid als een lopend vuurtje.

De Gascogner, geassisteerd door enkele krijgsmakkers, voltrok het vonnis van de graaf. De beul trok de mannen hun broek af, zodat zij met ontblote schaamdelen voor de menigte stonden. Ze werden een voor een gecastreerd, de hand afgehakt en vervolgens opgehangen aan de eik. De lijken bleven er weken hangen als afschrikking en waarschuwing: in het graafschap Avre werd niet vermoord en geplunderd.

De dagen na het dramatische gebeuren bleef Emelza het zorgenkind van Gerlinde. Ze kon geen stap verzetten of het kind volgde haar. Soms nam Lisette, de volwassen dochter van Gerlinde, die taak over. Emelza weigerde te praten. Als Gerlinde iets vroeg, keek ze haar met haar grote hazelnootkleurige ogen treurig aan. Ze antwoordde niet. De graaf was er niet over te spreken dat zijn vrouw bij het kind sliep.

‘Je hoort mijn bed te verwarmen,’ zei hij kort aangebonden, ‘en niet dat van een kind.’

‘Ah, liefste echtgenoot, ik geloof niet dat ik je in die twee jaar dat we getrouwd zijn, ooit tekort heb gedaan. Enkele dagen onthouding zal je passie enkel wat aanscherpen,’ kaatste Gerlinde terug.

Gerlinde wist zelf niet hoe het kwam, iets in dit kleine meisje trok haar aan. Ze herinnerde zich nog maar al te goed hun eerste ontmoeting. Samen met de intussen overleden Raymond, de kapitein van wacht, had ze haar stiefzoon Henri gevolgd naar de jachthut in het hertogelijk jachtgebied. Emelza had haar die morgen opgewacht. Ze was van haar paard afgestegen. Het meisje had haar een krans met madeliefjes aangeboden. Op de vraag hoe ze wist dat zij zou voorbijkomen, had het kind

geantwoord dat ze het gezien had in een flits. Het meisje had ook gezegd dat ze graag op een kasteel zou wonen. Gerlinde herinnerde zich haar belofte: als Emelza twaalf jaar was, mocht ze zich in Nonancourt bij haar aanbieden. Ze zou dan zorgen voor passend werk op de burcht.

Na een paar dagen bekommerde Lisette zich meer en meer om Emelza. Het meisje verhuisde naar de kamer van Lisette en Gerlinde sliep weer bij haar man. Uiteindelijk was het Lisette die Emelza aan het praten kreeg. Emelza had op een nacht, enkele dagen voor het drama gebeurde, een angstdroom gehad. Ze had gedroomd over vuur en ze dreigde te stikken in bloed dat over haar werd uitgespoten. Nadat haar moeder haar had gekalmeerd en gesust, was ze weer in slaap gesukkeld... tot ze opnieuw badend in het angstzweet wakker werd.

Diezelfde droom had haar opnieuw overvallen de avond voor het drama. Omdat Emelza wist dat haar ouders na een dag hard labeur hun rust nodig hadden, was ze 's morgens in alle vroegte voorzichtig opgestaan en had haar kleertjes aangedaan. Buiten werd het langzaam dag. Ze had eerst de geit gemolken. Nu ze toch wakker was, zou zij het dier naar de gemeenschappelijke weide brengen om te laten grazen. Ze zou de eerste zijn en het plekje met het beste gras voor hun geit uitzoeken. Nadat ze de ijzeren pin in de grond had geklopt en er de geit aan had vastgebonden, huppelde ze naar huis. De zon kwam in volle glorie op van achter het hertogelijk bos. Het beloofde een mooie dag te worden.

Toen ze van achter het elzenbosje hun boerderij kon zien, wist ze dadelijk dat er iets mis was. Haar vader lag op de grond in een plas bloed. Hij bewoog niet meer. Haar moeder lag met opgeschort kleed op haar rug op de grond. Ze riep om hulp. Een man hield haar bij de armen vast en een andere man, met zijn broek op zijn enkels, knielde tussen haar benen, zijn paars opgericht lid in zijn hand. Emelza wist wat dit betekende. Ze sliep immers met heel de familie in één kamer en had meermaals gezien en gehoord hoe haar ouders de liefde bedreven. Een man met een zwaard in de hand keek grijnslachend op het tweetal toe. Haar moeder gilde toen de man haar brutaal penetreerde. Ze zag nergens haar broertjes. In een eerste reflex wilde ze op haar moeder toelopen en de man van haar aftrekken, doch de man met het zwaard had haar opgemerkt. Hij riep iets naar zijn kompaan die bezig was hun zeug te slachten. Die liet zijn mes vallen en liep op Emelza toe. Ze beseftte dat zij geen hulp kon bieden. Hulp moest er komen van de bureu. Zo hard ze kon liep ze opnieuw het zandweggetje op, richting boerderij van Gentil. Hij woonde met zijn drie grote zoons een mijl verder en was de dichtste buur. Zo hard had ze in haar leven nog nooit gelopen. Ze hoorde het

gehoeg van de man achter zich. Na een poosje keek ze om. Er volgde haar niemand meer. De man had het opgegeven. Hun buurman en zijn drie zonen grepen stokken en messen en waren onmiddellijk naar de boerderij van boer Baldric gelopen. De vrouw van Gentil verwittigde onder-tussen de andere bureu. Toen Gentil en zijn zonen bij de hoeve aankwa-men, stond die in brand. Ze kwamen te laat. De boeven waren reeds weg. Emelza stortte zich op haar moeder. Ze bewoog niet meer. Ze was dood. Ze zag een zoon van Gentil het levenloze lichaam van haar broertje bui-ten slepen. Toen begon het brandende huis in te storten.

Het was de eerste en laatste keer dat Emelza over het drama wilde praten. Na het verhaal gooide ze zich wenend en totaal overstuur in de armen van Lisette. 'Ik heb het vuur en het bloed gezien,' snikte ze. 'Ik wist niet dat het ook echt zou gebeuren. Ik had papa moeten verwitti-gen.'

Het duurde weken vooraleer Père Joseph, die Emelza op aandringen van de gravin onderricht gaf, haar gedeeltelijk kon overtuigen dat zij dit niet had kunnen voorzien en haar geen schuld trof. Wat die droom be-trof, dit was louter toeval expliceerde hij.

Haar tante Wanda verklaarde net het tegenovergestelde. 'Je hebt de gave van het Gezicht,' zei ze. 'Die droom was een waarschuwing. Alleen weet je nog niet hoe je je dromen moet duiden. Jou treft geen schuld. Ik zal je in de toekomst helpen en begeleiden, want het is weinigen gegeven in de toekomst te kijken. Spreek hier met niemand over. Ook niet met de gravin of Lisette. Ze zouden het niet begrijpen.'

Vlug was iedereen de aanwezigheid van Emelza op Nonancourt ge-woon. Zelfs de graaf ergerde er zich op de duur niet meer aan. Gertrude had in een vertrouwelijk gesprek de graaf aangeraden, Gerlinde haar gang te laten gaan.

'Ze heeft een kind verloren, heer graaf. De zorg voor Emelza com-penseert dit verlies gedeeltelijk. U zult zien heer, het zal haar goed doen. Trouwens Emelza is een intelligent en lief meisje.'

Guillaume haalde de schouders op bij deze bedenkingen. 'Het is de dochter van een boer en mijn vrouw behandelt het kind als een familie-lid.' De raad van Gertrude had de houding van de graaf tegenover het weeskind blijkbaar gemilderd.

Hij maakte geen opmerkingen meer over haar, doch voor hem was ze lucht. Hij liep haar voorbij zonder woord of groet. Hij kon moeilijk aanvaarden dat de dochter van een pachter mee aan de familietafel zat.

Tenslotte maakte een woordenwisseling met Gerlinde uiteindelijk een einde aan zijn houding. Ook zij was de dochter van een lijfeigene, een steenkapper. 'Als je Emelza niet aanvaardt, wegens haar nederige afkomst, dan moet je mij ook de deur wijzen.' Guillaume had de lippen stijf op elkaar geperst. Hij was blijkbaar niet overtuigd. Dus argumenteerde Gerlinde verder: 'Had koning Hendrik van Engeland mij niet, toen ik zeventien was, als zijn maîtresse genomen en mij later op zijn sterfbed tot de adelstand verheven, dan hadden wij elkaar nooit ontmoet, liefste. Bedenk dat geboorte en afkomst niets zeggen over de kwaliteiten van een mens. Ik heb je kind verloren en kan er je geen meer geven, hoezeer ik dit ook betreurt. Lisette is ook jouw dochter niet, doch die van koning Hendrik. Toch heb je van haar leren houden. Ik heb besloten dit meisje als mijn eigen dochter op te voeden. Leer alsjeblieft ook van haar te houden. Vanaf nu is ze familie.'

Emelza had intussen een eigen kamer gekregen. Gerlinde had ervoor gezorgd dat ze leerde lezen en schrijven en onderricht kreeg in, godsdienst en latijn, samen met kinderen van ridder Ghislain. Het meisje sprak nooit meer over het drama. Na een paar maanden was het alsof ze altijd tot de familie Montfroid had behoord. Alleen, ze had geen familienaam. Ze was immers de dochter van een vrije boer en niet van adellijke bloede.

Iedereen hield van Emelza, niet alleen uit medelijden omwille van het drama dat ze had meegemaakt, maar gewoonweg omdat het zo'n zonnig kind was. Daarbij was ze ook heel intelligent, verklaarde Père Joseph aan Gerlinde. Na Lisette heb ik nooit meer het genoegen gekend zo'n intelligent kind te mogen onderwijzen. Reeds na een tweetal maanden kon ze behoorlijk lezen. Met haar fenomenaal geheugen kostte het haar geen enkele moeite, om de dagelijkse lijst Latijnse woordjes te leren. Na haar lestijden trok ze veel op met Lisette. Die leerde haar luit spelen en zingen. Lisette hield van haar als een klein zusje. Het liefst van al echter trok Emelza op met Gerlinde. Vooral als die 's morgens vroeg, met een mand aan de arm, geneeskrachtige kruiden ging plukken. Lisette en haar stiefzus Isolde hadden zich daar nooit voor geïnteresseerd. Emelza wel. Niet alleen om Gerlinde ter wille te zijn, maar omdat het haar echt boeide. Vaak mocht ze ook mee op ziekenbezoek. Samen met Wanda hield Gerlinde drie keer per de week ziekenontvangst. Telkens zat het zaaltje naast het wachthuis vol mensen die hulp nodig hadden. Zweren, oogkwalen en wonden werden behandeld, steenpuisten opengesneden en ontsmet met brandewijn. Er werd raad gegeven aan zwangere vrouwen. Kleine kinderen die ziek waren kregen

geneeskrachtige drankjes toegediend. Emelza keek toe en hielp waar ze kon. Ze leerde verbanden aanleggen en de geneeskraft kennen van veel kruiden, ze leerde zalven, poeders en infusies maken.

Wanda probeerde ook nooit Emelza te claimen. Nochtans was ze de enige familie van haar. Het meisje werd boven haar stand opgevoed, omdat Gerlinde het als haar eigen kind had opgenomen in haar familiekring. Het liet Wanda eerder onverschillig. Zwijgzaam, in zichzelf gekeerd, zo was ze. Met niemand, behalve met de gravin, had ze enig contact. Doch als er een geboorte dreigde moeilijk te worden, of als er een iemand een breuk had opgelopen of gekwetst was, dan raadpleegde men haar. Tenzij ze te veel geestverruimende paddenstoelen had gegeten en wartaal uitkraamde, iets wat de laatste tijd wel meer gebeurde. Daarom deden ook meer en meer mensen een beroep op de gravin, die al een tweetal jaar Wanda hielp als ze tijd had. Doch er was bij de bevolking van het dorp nog altijd een gêne en een zekere terughoudendheid om op Gerlinde beroep te doen. Ze was immers de gravin, de echtgenote van graaf Guillaume. Gerlinde was de eerste om toe te geven dat Wanda veel bedrever was in het uitoefenen van de geneeskunde dan zij, vooral als het om bevallingen ging.

Eén keer per maand kwam broeder Willibrord van de abdij van Dreux om medische bijstand te verlenen op Nonancourt. Hij kon enkel constateren dat Wanda en Gerlinde zich uitstekend van hun taak als genezers kweten. Hij was niet te beroerd om zijn kennis met hen te delen en van Wanda stak hij ook heel wat op. Haar kennis van geneeskundige kruiden was fenomenaal. Gerlinde noteerde alles wat ze van Wanda en broeder Willibrord leerde zorgvuldig in een boek van uiterst dun perkament dat een van de klerken voor haar gemaakt had.

Guillaume fronste het voorhoofd. Misschien had Gertrude wel gelijk. Hij hield zielsveel van Gerlinde. Ze was zijn derde vrouw en de enige die hij uit liefde had getrouwd. Zijn eerste twee huwelijken waren gearrangeerde geweest. Zijn eerste vrouw, Aga van Lisieux, had hem twee zonen geschonken. Zijn oudste zoon Henri, raadsman van Hendrik I van Engeland, was op een ongelukkige wijze twee jaar geleden om het leven gekomen. Zijn tweede zoon Robrecht was kardinaal en verbleef in Rome.

Op zijn manier had Guillaume van Aga gehouden, nee, eerder gerespecteerd. Zijn eerste vrouw was een zelfzekere vrouw geweest. Ze had zijn graafschap tijdens zijn veelvuldige afwezigheden - Hendrik I had altijd wel een oorlog uit te vechten - goed bestuurd en zijn bezittingen bekwaam beheerd. Hij had dan ook echt getreurd, toen ze in 1108 stierf en hem met twee kleine kinderen achterliet.

Zijn tweede vrouw Adelheid - met haar gehuwd op aandringen van koning Hendrik - had hem behalve twee kinderen, weinig vreugde geschonken. Na de geboorte van Robert gedroeg ze zich niet meer normaal. Ze gleed weg in buien van zwaarmoedigheid. Een jaar later, na de geboorte van zijn dochter Isolde, was ze beetje bij beetje in een niet te stuiten dementie vergleden. Of was het krankzinnigheid? Niemand kon het zeggen. Ook broeder Willibrord, de ziekenbroeder van de abdij van Dreux was machteloos tegenover haar geestesziekte. Graaf Guillaume kwam pas na zijn huwelijk te weten dat familiekwaal betrof. Hij moest zijn kruis deemoedig dragen, zei de geestelijke met heel veel kennis van de geneeskunde. Adelheid wilde zelfs nooit haar tweede kind Isolde zogen of zien.

Zestien jaar later, toen zijn vrouw Adelheid gestorven was en de dood van koning Hendrik hem en Gerlinde van hun belofte bevrijd had, was het ogenblik gekomen om Gerlinde ten huwelijk te vragen. Lange tijd had hij zijn gevoelens voor haar onderdrukt, niet alleen wegens zijn eed aan de koning, maar ook omwille van zijn huwelijk. Guillaume de Montfroid was een man van principes. Het was niet omdat hij met zijn echtgenote niet meer als man en vrouw kon samenleven, hij haar daarom zou verstoten. Op zijn trouwdag had hij gezegd: 'Tot de dood ons scheidt.' Guillaume de Montfroid brak nooit een belofte.

Gerlinde was de keuze van zijn hart geweest. Hij hield zielsveel van haar. Beiden hadden een heftig karakter, waren koppig en hadden elk een eigen visie op het leven. Juist daardoor botste het af en toe wel eens. De oorzaak van hun meningsverschillen wortelde in het totaal verschillende milieu waarin ze waren opgegroeid. Hij was aristocraat en gewoon anderen te bevelen. Hij was een krijgsheer en duldde geen tegenspraak. Zij, van nederige afkomst, intelligent en empathisch, was een vrouw die vlug opkwam voor de minstbedeelden van de maatschappij, voor hen die wegens tegenslag de pacht niet meer konden betalen, voor hen die door ziekte getroffen waren, voor diegenen die het moeilijk hadden. Het gewone volk droeg hun gravin op handen, omdat ze wisten dat in geval van nood, gravin Gerlinde hen niet in de kou liet staan.

Doch hun liefde overwon keer op keer de moeilijke momenten in hun huwelijk. De emotionele storm na de dood van zijn zoon Henri en de ont-hulling over zijn geaardheid, had hen bijna uit elkaar gedreven. Het schandaal en de fraude van zijn rentmeester, door Gerlinde aan het licht gebracht, hadden zwaar gewogen op hun relatie. Doch na ieder moeilijk moment waren ze er sterker uitgekomen. Guillaume was nu eenenzestig en wat men noemt een bezadigd man geworden. Krijgsverrichtingen en een opwindend leven op de rug van een paard met het zwaard in de

hand, interesseerden hem al lang niet meer. Hij vond meer dan genoeg voldoening in het leven op Nonancourt en het besturen van zijn graafschap in het zuidelijke Normandië. Af en toe een jachtpartij, het zoete huwelijksleven met Gerlinde, zijn vrienden Renaud en Ghislain, 's avonds een goed glas van zijn geliefde Bordeauxwijn, meer moest het niet zijn.

Guillaume de Montfroid had zo graag nog een kind van Gerlinde gekregen. Zij was amper veertig of misschien zelfs achtendertig, Gerlinde wist het zelf niet zo goed, doch na haar traumatiserende miskraam, had Wanda verklaard dat ze nooit meer kinderen zou kunnen krijgen. Dit was niet zijn enige bezorgdheid. Ondanks zijn huwelijksgeluk hielden hem meerdere bekommernissen vaak uit zijn slaap. Het was niet zijn tweede zoon, die kardinaal was en in Rome verbleef als afgezant van de Franse koning, maar zijn derde zoon Robert die hem zorgen baarde. Hij was, gehuwd met Fleur, de dochter van een naburige burchtheer Louis d'Ambois. Tot nu toe waren er voortdurend huwelijksproblemen geweest tussen die twee. Fleur was erg tegen haar zin, onder druk van haar vader, met zijn zoon getrouwd. Zij kon haar gearrangeerd huwelijk omwille van familiebelangen moeilijk aanvaarden. Guillaume begreep het niet goed. Ook hij was toch twee keer omwille van die reden gehuwd. Natuurlijk, zijn zoon was soms gewelddadig en had Fleur al een paar keer bont en blauw geslagen. Dat was waar. Hij had zijn zoon hierover ook aangesproken. Doch Fleur was ook geen doetje en kon soms heel uitdagend en provocerend overkomen. Toen Robert door de Franse koning wegens een schandaal in een bordeel werd gestraft, had hij hem voorlopig het bevel over Verneuil ontnomen en het teruggegeven aan Louis d'Ambois. Hij hoopte dat zijn zoon voor eens en altijd hiermee zijn wilde haren kwijt was en zijn lesje geleerd had. In elk geval kwamen er uit Parijs geen nieuwe tijdingen meer binnen over nieuwe schandalen.

VOORJAAR 1138

PARIJS

JAUFFRE DE BLAYE

Isolde trok de rijgkoorden van haar korte laarsjes aan. Ze deed het blijkbaar wat te heftig want de koord knapte. Een vloek ontsnapte aan haar mond. 'Getver!' Ze dacht na, zelf had ze geen reserve. Om naar de naaister of leerbewerker van het paleis te gaan was

het nu te laat. Ze schopte haar schoeisel uit en trok dan maar haar platte kalfsleren schoenen aan die naast haar kledijkoffer stonden.

Koningin Eleonora verscheen in de tussendeur. 'Wil je mijn haar kammen, Isolde?'

'Graag.'

Isolde repte zich naar de aanpalende slaapkamer van Eleonora. De koningin, slechts gekleed in een wit zijden onderhemdje, had reeds plaatsgenomen op een stoel en reikte Isolde de ivoren kam aan.

Isolde, lijfwacht en hofdame van Eleonora, had een kamer naast die van de koningin, slechts door een tussendeur gescheiden en die meestal op een kier stond. Eleonora wilde dit zo om veiligheidsredenen. Zelfs als ze de koning in haar bed ontving, wat zelden gebeurde, bleef de deur op een kier. Isolde had zich al vaak geërgerd om deze intieme gebeurtenis te moeten aanhoren en haar misnoegen hierover bij Eleonora kenbaar gemaakt.

De koningin had de schouders opgehaald. 'Omwille van de zeldzame keren dat abt Suger ons toelaat gemeenschap te hebben en de snelheid waarmee mijn echtgenoot zich van deze taak kwijt, zijn de inspanningen om de deur te sluiten het niet waard. Trouwens, het bed piept niet, er ontsnapt niet het minste zuchtje of gekreun aan de dunne lippen van mijn gemaal. Hij doet het sneller dan een geile kater en na de daad verdwijnt hij ogenblikkelijk. Ik moet soms tussen mijn benen kijken om te weten of hij werkelijk zijn koninklijk zaad loosde.' Ze keek Isolde aan en schoot in een lach.

Eleonora wist altijd dit soort zaken luchthartig op te nemen. Het was evenwel de werkelijkheid zoals Eleonora die zag en ook wilde zien. Isolde sprak haar niet tegen en dacht er het hare van. Ze aanvaardde de koningin zoals ze was. Immers, de koning was wel degelijk verliefd op zijn mooie vrouw, had Isolde vaak gemerkt. Hij aanbad haar. Het was waar, Lodewijk was geremd door zijn diepchristelijke opvoeding en de vele verbodsbepalingen die de kerk echtparen oplegde. Doch als hij het echtelijk bed bezocht was het niet zoals Eleonora het aan Isolde voorstelde. De koning maakte er wel degelijk zijn werk van. Zijn gehijg en gekreun getuigden wel degelijk van de genoegens die hij aan de daad beleefde. En inderdaad, nadat Lodewijk zijn echtelijke plicht vervuld had, begaf hij zich bijna altijd onmiddellijk naar zijn kamer in een aparte vleugel van de koninklijke residentie, ver van die van Eleonora verwijderd. Meestal liet hij zelfs via zijn kamerheer weten wanneer het zijne majesteit behaagde om haar te bezoeken, iets wat Eleonora mateloos kon ergeren. Ze was immers gewoon zelf het initiatief te nemen.

Terwijl ze de haren van de koningin kamde, dwaalden Isoldes gedachten af naar de tijd die ze aan het hof van Poitiers had doorgebracht, toen zij en Lisette er pas waren aangekomen. De vader van Eleonora van Aquitanië had, toen hij haar vaardigheden met de wapens had opgemerkt, haar als persoonlijke lijfwacht van zijn vijftienjarige dochter aangesteld. Iets wat haar leven voorgoed veranderd had. Eleonora was zijn erfgename en wellicht de rijkste en dus meest begeerde bruid in Europa, dus een potentiële prooi voor ontvoerders. Vrij snel was er tussen haar en Eleonora een hechte vriendschap gegroeid. Sindsdien had zij nooit meer van de zijde van de koningin geweken. Zeker niet als ze zich buiten een ommuring begaf. Indien mogelijk sliep ze altijd in een aangrenzende kamer of indien niet, sliepen ze samen in een bed, haar zwaard steeds binnen handbereik. Voor de buitenwereld was Isolde de gewapende hofdame in dienst van Eleonora. Als ze alleen waren, gingen de koningin en zij met elkaar om als vriendinnen.

‘Au,’ je doet me pijn!’

‘Excuses, Eleonora, ik was er even met mijn gedachten niet bij,’ verontschuldigde Isolde zich en legde de haarborstel neer. ‘Zal ik u helpen bij het aankleden?’

‘Graag. Vanavond doe ik die zalmkleurige jurk aan.’

‘Is die niet wat te ver uitgesneden? Er zijn nogal wat leden van de hogere kerkelijke overheid uitgenodigd, hoorde ik.’

‘Net daarom, zo zien ze ook eens wat van de schepping. Daarbij, misschien brengt het mijn echtgenoot op ideeën. Iedereen kijkt me in de nek omdat een zwangerschap uitblijft, doch niemand houdt er rekening mee, hoe weinig kans er is op bevruchting als je man maar één keer per maand je bed bezoekt. Nee, nee, blijf, Isolde. Ik haal de jurk wel zelf. De naaister is bezig er parels op te naaien.’

Tja, de koning, dacht Isolde. Hij voldoet weliswaar niet aan de amoureuze verlangens van de koningin, doch zij beseft niet hoe hij verblind is door haar schoonheid en gratie. Lodewijk gaf zonder mopperen haar carte blanche om verbouwingswerken aan de residentie uit te voeren en het gastenverblijf uit te breiden. Ook de kosten voor het behangen van de kale muren met schilderijen en borduurwerken had hij zonder verpinken betaald; eveneens de aankopen van kostbare Vlaamse tapijten om in de meeste kamers de kille ondergrond te bedekken. Zelfs toen ze het met gouddraad geborduurde kostbare tafellinnen en het gebruik van servetten invoerde om de banketten een nieuwe elan te geven, had koning Lodewijk het aanvaard. Haar dure kledij, de uitgebreide

hofhouding die haar omzwermd, de talrijke troubadours, muzikanten en kunstmakers die ze er op nahield ... dit alles betaalde Lodewijk met gulle hand. Als de bodem van zijn schatkist bereikt was, verhoogde hij eenvoudigweg de heffingen. Alles uit adoratie voor zijn vrouw. Lodewijk zelf genoot niet veel van al die wereldse diners. Hij nipte aan zijn beker wijn, prikte hier en daar wat van de spijsen op zijn mes, doch zodra de tafel afgeruimd werd en plaats gemaakt voor dans en vermaak, vertrok hij in alle stilte. Dan was het aan de muzikanten, minnestrelen, acrobaten en jongleurs om de hovelingen, uit Aquitanië meegekomen, te vermaken. Ze vrolijkten de lange avonden op en zorgden niet alleen voor amusement, doch ook voor romantiek. Eleonora was dol op romantische en vooral prikkelende liederen en verzen: onmogelijke liefdes, minnekozende verliefden, gebroken harten, ondeugende handelingen.... Isolde begreep Eleonora hierin niet en zou het ook nooit begrijpen.

Ook de koning verfoeide deze naar zijn mening verdorven avonden, sterker nog, hij haatte dit naar zijn zeggen zondig vermaak. Alleen omwille van zijn vrouw, die hij boven alles aanbad, tolereerde hij het.

‘Al die romantische verhalen en al dat lichamelijk contact tijdens de spelletjes en dansen zullen ertoe leiden, dat er binnen enkele jaren hier op het paleis meer bastaards rondlopen dan echte kinderen,’ had Isolde hem eens horen zeggen tegen Eleonora. De koningin had zijn bezwaren weggelachen en verklaard dat hij altijd in alles het slechte zag.

Ze had hem zedig op de wangen gezoend. ‘U hoeft dit alles niet zo ernstig te nemen, mijn gemaal. Het is maar onschuldig vermaak.’ Daarbij had ze naar Isolde gekeken. ‘Als u mij niet gelooft, Sire, vraag het aan Isolde. ‘Zij is altijd bij mij.’

Eleonora haar glimlach en halve belofte waren genoeg om zijn bezwaren te laten smelten als sneeuw voor de zon. Toen hij weg was, had ze Isolde toegefluisterd: ‘De bemoeial hoeft niet alles te weten, hij is tenslotte opgeleid om priester te worden en vaders abt heeft hem van jongs af aan grondig verpest.’

‘Wel Isolde, hoorde je me niet? Je bent aan het dromen! Hier is de jurk. Help je me even?’

‘Vergeef me, majesteit, ik hoorde u niet terug binnenkomen.’

‘Isolde, Isolde! Wanneer zul je er eindelijk eens aan wennen om me Eleonora te noemen als we alleen zijn?’

‘Je hebt gelijk, Eleonora,’ verontschuldigde Isolde zich. ‘Het is soms zo verwarrend.’

‘Bent je niet wat aangekomen de laatste tijd?’ vroeg Isolde terwijl ze moeite had om de zijden jurk achteraan toe te rijgen.

‘God, begin jij ook al. Nee, ik ben niet zwanger en nee, ik ben niet aan-gekomen. Het zijn mijn borsten die godzijdank eindelijk wat meer volume hebben gekregen.’

Eleonora stond recht, nam haar mantel van een haak en trok hem aan. ‘Haal ook maar jouw mantel.’

‘Waarom mijn mantel? We worden omstreeks deze tijd toch verwacht in de grote zaal voor het diner ter ere van de onderwerping van Poitiers?’

Eleonora schoot in een lach. ‘Onderwerping? Mijn echtgenoot is er als een wilde stier naar toe getrokken en indien ons vaderschap – daarbij bootste ze de lispelende Suger van Saint-Denis na – zich er niet mee had bemoeid, had dit in mijn geliefde Poitiers tot een nooit gezien bloedbad geleid. Je was er toch ook bij. Kom Isolde, ik heb een afspraak.’

‘Een afspraak? Waar?’

‘In de tuin?’

‘Het is bijna donker.’

‘Juist daarom. Haal je mantel.’

Isolde merkte vlug dat de afspraak in een tuinprieel was geregeld en dat het Jauffre de Blaye betrof. Een knappe jongeman en uitmuntend troubadour uit het zuiden, die Eleonora aan het koninklijk hof had uitgenodigd. De koningin vroeg Isolde wat op afstand te blijven en als er iemand naderde haar discreet te verwittigen. ‘Hier, hou jij even mijn kroontje vast.’

Isolde was helemaal niet opgezet met deze situatie. Het was wel niet de eerste keer dat Eleonora haar compromitteerde en ze wist ook dat de koningin haar locatie zodanig koos zodat er niets oneerbaars kon gebeuren, doch dit toedekken van Eleonora haar drang naar romantiek en hoofse liefde, kon ze maar matig appreciëren. Eleonora gebruikte haar en het zinde haar niet. Het maakte haar kregelig.

Jauffre begroette Eleonora met een hoofse handkus en Isolde met een knikje. Isolde had niet de intentie te luistervinken of te gluren en verwijderde zich wat van het tweetal om hun wat vrijheid te gunnen. Doch, altijd op haar hoede, altijd spiedend of er geen gevaar dreigde, zag ze evenwel dat beiden dicht bij elkaar zaten, te dicht. Jauffre was voortdurend aan het woord. Wat hij vertelde, kon Isolde niet verstaan. Ze zag evenwel dat Eleonora geboeid aan zijn lippen hing en vertrouwelijk haar hand op de zijne legde. Indien Lodewijk, die zo jaloers was dat hij zelfs veelvuldig een scene maakte als hovelingen zijn echtgenote even te lang nastaarden, dit te weten kwam... Isolde mocht er niet aan denken. Ze zou

misschien zelfs verantwoordelijk gesteld worden. Alhoewel, zij stond onder rechtstreeks bevel van Eleonora en niet van de koning. Isolde wendde discreet haar blikken af. De door kaarsen verlichte ramen van de grote zaal en de gangen tekenden zich af tegen de donkere contouren van het paleis van de Île de la Cité in Parijs. Isolde zuchtte. Dit had lang genoeg geduurd. Straks zouden ze nog op zoek gaan naar hen en hoe kon ze dit verklaren?

Ze kuchte een paar maal om aan te geven dat haar geduld op was. Blijkbaar had Eleonora het gemerkt, want enkele ogenblikken later voegde ze zich bij Isolde. Ze haakte haar arm door die van haar vriendin. Isolde merkte bloesjes van opwinding op haar wangen.

‘Hij is zo adorabel,’ zuchtte Eleonora. ‘Als ik bij hem ben, klopt mijn hart zo snel dat ik moeilijk kan ademen en als hij met zoetgevooides stem zijn liefdeslyriek in mijn oor fluistert, val ik bijna in zwijm. Ik ben zijn domna en hij heeft zo’n mooi gedicht voor mij gemaakt, je had het moeten horen. Hij beschreef een vrouw die het onderwerp was van zijn bijna ondraaglijke pijn en hunkering naar lichamelijke vereniging. Eleonora keek Isolde met fonkelende ogen uitdagend aan. ‘Raad eens over wie hij het had?’ giechelde ze.

‘Waarom reciteert hij zijn verzen dan vanavond niet aan tafel?’ reageerde Isolde eerder koel.

‘Ach lieve vriendin, je weet toch ook dat Lodewijk niet houdt van liefdesgedichten en nog minder van deze, waarvan iedereen kan raden dat het onderwerp zijn echtgenote betreft. Deze prachtige liefdeslyriek kan hij totaal niet appreciëren. Sterker nog, het zou Jauffre zijn dood worden, want het onderwerp van zijn liefdesgedicht betrof zonder enige twijfel mezelf. Hij verhulde daarin zijn verlangen niet om lichamelijk met mij verenigd te worden, terwijl hij weet dat het niet kan en nooit zal gebeuren ook. Zo puur kan liefde en adoratie zijn.’ Hierbij hield Eleonora haar pas in. Ze zag Isolde haar ontzette blik. ‘Wel, waarom zeg je niets?’

‘Een gedicht, tot daaraan toe. Je weet Eleonora dat zeemzoete poëzie ook niet aan mij besteed is, maar als een man moet aanhoren dat een ander zijn vrouw lichamelijk begeert! En dan nog de koningin! Ik zou er ook niet kunnen om lachen.’

‘Je bent van het Noorden. Wij Occitaniërs vatten dit heel anders op. Hoofse liefde erkent en aanbidt het verlangen, niet het bezitten van de geliefde. Kom laten we voortmaken, je begrijpt het toch niet.’ Ze lachte ondeugend. ‘Als je eens wat opener en vriendelijker zou opstellen tegen al die mooie mannen die hier aan het hof rond dwalen, zal er op een of andere dag ook wel iemand zijn die in een gedicht zijn verering voor jou laat blijken. Heeft Mathieu Brouillard...’

‘Alsjeblieft, Eleonora, begin niet opnieuw over Mathieu. Ik heb het al duizend keer gezegd: wij zijn vrienden, oefenpartners, meer niet.’

Intussen waren ze bij de tuindeur gekomen, die toegang gaf tot de gang naast de grote zaal. Eleonora keek Isolde medeplichtig aan. ‘Niets gezien of gehoord. Een wandeling in de tuin om nog even te genieten van de valavond. Je weet immers hoe jaloers Lodewijk is.’

‘En zet even mijn kroontje terug op. Hier zijn spelden om het vast te maken aan mijn haar.’

‘Wat vind je van mij?’ vroeg Eleonora terwijl ze zich langzaam voor Isolde ronddraaide.

Alhoewel Eleonora wist hoe oogverblindend ze eruitzag, had ze toch nog graag bevestiging. Met haar lange, blonde haren, die vanonder haar kroontje vrijelijk op haar rug golfd, haar innemende glimlach, haar fijne gelaatstreken en elegante manier van bewegen, liet ze iedere man haar nakijken. Haar weergaloze diepe decolletés, haar kleurrijke jurken in half doorzichtige zijde die haar vormen weinig verhulden, brachten de troubadours het hoofd op hol en ze verdrongen elkaar om haar de mooiste liefdesliederen toe te zingen. Isolde zag Eleonora uitdagend, sensueel door het leven fladderen, doch ze wist beter dan iemand anders dat de zelfbewuste koningin vooral tuk was op macht en pas in haar sas was als ze alle touwtjes in handen had, inclusief de touwtjes om het land te regeren.

‘Je bent adembenemend, Eleonora,’ antwoordde Isolde waarheidsgetrouw.

Eleonora kuste Isolde op de wang. ‘Dank je, lieve vriendin. Trouwens, jij ziet er ook uit om te stelen. Mathieu zal opkijken, of zal ik je eens voorstellen aan de graaf van Perche? Hij is weduwnaar en zoekt een ...’

Isolde stootte de koningin aan. ‘Waag het niet!’

Isolde nam plaats tussen Eleonora en abt Suger de Saint-Denis. Eleonora was in druk gesprek gewikkeld met haar man over een nieuwe opstand in Aquitanië. Lodewijk wond zich blijkbaar erg op. Met een half oor luisterde Isolde naar abt Suger, de voornaamste raadgever van de koning. Sinds ze zowel de koning als de koningin in Taillebourg uit een penibele situatie had gered, was ze in zijn achting gestegen. Hij zou haar vroeger als tafelenote nooit geaccepteerd hebben. Nee, vrouwen vond hij een instrument van de duivel, geschapen om mannen van het rechte pad af te brengen. Isolde was in zijn ogen blijkbaar een van de uitzonderingen. Misschien was het haar levenswijze, ver van plezier en wulps

vermaak, die hem overtuigde. Of misschien was het haar milderende invloed op de meestal veel te enthousiaste Eleonora, die hen bondgenoten maakte. Of omdat ze meestal in tuniek en broek rondliep en hij haar dusdanig niet als een vrouwelijk wezen beschouwde. Wie zal het zeggen?

Terwijl Isolde zich aan tafel bediende van allerlei uitgelezen spijzen, zag ze Mathieu zitten, wat verder van het koninklijke echtpaar verwijderd. Haar gedachten dwaalden af naar de tijd die ze rond de jaarwisseling met hem op Nonancourt had doorgebracht. Door de miskraam van Gerlinde was het aanvankelijk niet zo een vrolijke tijd geweest. Gerlinde herstelde traag, niet alleen lichamelijk, doch ook geestelijk. Hetgeen zij als de bekroning van haar liefde voor Guillaume zag, was in haar schoot gestorven. Er was heel weinig hoop om nogmaals in verwachting te geraken.

Isolde had zich toen vooral om de herstellende Gerlinde bekommerd. Mathieu had intussen kennis kunnen maken met zijn natuurlijke vader, met Guillaume de Montfroid. Zelfs al wist de graaf niet dat hij met zijn zoon te doen had, konden ze uitstekend met elkaar opschieten. Die dagen zochten ze dan ook vaak elkaars gezelschap op: twee krijgslieden, twee mannen die het ridderideaal hoog in hun vaandel droegen. Op een dag had Guillaume zelfs tegen Isolde gegrapt dat Mathieu de zoon was die hij ooit had willen hebben. Zag haar vader dan de gelijkenissen met de Montfroids niet? Ah, nee, buiten de gestalte leek hij helemaal niet op een van haar broers. Wat eigenlijk niets wil zeggen, hij had toch een andere moeder. Niemand zou in Mathieu een Montfroid herkennen.

Isolde had Gerlinde Mathieu meermaals onderzoekend zien bekijken, alsof ze wilde weten waarom haar stiefdochter hem naar Nonancourt had meegebracht. Alhoewel, het zou natuurlijk meer te maken hebben met haar verhouding met Mathieu. Wat ze verwachtte, gebeurde. Gerlinde zocht haar op, ze wilde een verklaring. Zoals gewoonlijk was ze heel direct.

‘Geen spelletjes meer Isolde, wat is er tussen jou en Mathieu.’

‘Niets, moeder, gewoon vriendschap.’

‘Mij maak je niets wijs. Ik zie ook wel dat jullie zich niet als geliefden gedragen, doch het is een misleiding vermoed ik. Waar of niet waar?’

‘Ah moeder, je ziet zaken die er niet zijn. Begin jij nu ook?’

‘Mij bedrieg je niet, Isolde, al ben ik je stiefmoeder, ik heb je wel vanaf je geboorte opgevoed. De ogen van Mathieu volgen je overal en in de zachtheid van zijn blik zie ik oneindig veel tederheid en liefde. Vertel het me, Isolde. Hij wil jou, maar jij wil hem niet. Heb ik het juist?’

‘Moeder, dring alsjeblieft niet aan,’ ontweek Isolde de vraag. ‘Je maakt het alleen maar moeilijker. Eens, als de tijd rijp is zal ik het je allemaal verklaren.’

Hoe kon ze aan iemand anders vertellen wat zij en Mathieu voor elkaar voelden. Ze waren verliefd op elkaar, ze hielden oneindig veel van elkaar, doch het was een zondige verboden liefde, een liefde tussen broer en zus. Op ogenblikken dat ze zeker waren alleen te zijn, omarmden ze elkaar, kusten elkaar hartstochtelijk op de mond, streelden elkaar, fluisterden elkaar allerlei lieve woordjes toe, zoals alle verliefden doen... Meer niet. Hier bleef het bij. Nooit probeerde er een van de twee die grens te overschrijden. Het bleef, zoals in vele minneliederen door troubadours in het zuiden beschreven, bij een zuivere liefde, hunkerend van verlangen en nooit helemaal vervuld.

Gerlinde had haar daarna met rust gelaten. Ze kende haar stiefdochter intussen ook wel. Als Isolde iets niet wil zeggen, dan kon niemand haar aan de praat krijgen.

Isolde zag Mathieu rechtstaan en aanstalten maken om te vertrekken. Ze excuseerde zich bij Eleonora. ‘Eventjes maar. Ik ben dadelijk terug.’

MAART 1138 NONANCOURT TERUG NAAR PARIJS

Lisette had er lang over nagedacht en uiteindelijk tot het besluit gekomen, om voorlopig niet naar de hofhouding van koningin Eleonora terug te gaan. Nadat haar moeder in december van het jaar ervoor een miskraam had gekregen, had ze zeer veel tijd met haar doorgebracht. Gerlinde had dagenlang gevochten voor haar leven. Lisette was bij het ziekenbed van haar moeder gebleven om haar te wassen, de bedpan onder haar te schuiven, ervoor te zorgen dat ze bleef eten en drinken... Voor het eerst in haar leven werd ze geconfronteerd met het feit dat ze bijna hetgeen haar het dierbaarst was op deze wereld, zou moeten afgeven. Toen het lichamelijk beter ging met haar moeder, had ze samen met haar stiefvader en Gertrude, haar door een moeilijke mentale crisis geholpen. Daarna had ze tijd genoeg gehad om over haar toekomst na te denken. Een ding was zeker: op Nonancourt verveelde ze

zich. Ze miste de luxueuze diners, de avonden met dans en zang, het gekonkel en gekir van de hofdames ... Haar luit nam ze nauwelijks nog in de hand. Na enkele akkoorden hield ze het bekeken. Voor wie en voor wat?

Graaf Guillaume keek nieuwsgierig op toen Lisette hem op een dag opzocht in de stallen opzocht. Ze vroeg of hij een paar ogenblikken had voor haar.

‘Voor jou heb ik altijd tijd. Zeg het maar.’

‘Liefst waar we ongestoord kunnen praten, vader.’

‘Goed, kom maar mee naar de ontvangstkamer.’

‘Als ik het goed begrijp Lisette, heb je geen enkele interesse meer om als hofdame aan het hof van Eleonora te verblijven en wens je uitgehuwelijkt te worden.’

‘Ja, ik kan hier toch niet eeuwig blijven rondhangen op Nonancourt. Ik wil een familie, met kinderen en een eigen huishouding.’

‘Dan neem ik aan dat je aan iemand denkt die je het nodige comfort kan bieden?’

‘Tja, aan een mandenvlechter, hoe knap die ook is, heb ik niets.’

‘Nog eisen?’

‘Niet echt.’

‘Het hoeft dus geen adonis te zijn.’

Lisette keek hem ondeugend aan. ‘Ik wil een man om mee te trouwen, niet om er verliefd op te zijn.’

‘Hm. Laat eens kijken. Heer Jean Droisy, een van mijn vazallen is al een tijdje weduwnaar.’

‘Vader! Hij is ouder dan jij!’

‘Is er daar iets mis mee?’

‘God almachtig! Iedereen, maar die niet. Weet je dat hij kwijlt als hij praat? Daarbij hij is van verarmde adel.’

‘Dan misschien Lamballe, heer Etienne Lamballe. Je weet wel, hij heeft een leen naast dat van, hoe heet die nu weer?’

Lisette rolde met haar ogen en zuchtte. ‘Vader, je hebt zelf al zo vaak gezegd dat je het bloed van een raspaard nooit mag mengen met dat van een muilezel. Is er echt niets beters op de markt?’

‘Tja, voor het ogenblik schiet mij niets beters te binnen. We gaan volgende week naar Rouen, ik zal daar eens mijn licht opsteken. Trouwens er is altijd nog een alternatief voor jou.’

‘Een alternatief?’

Guillaume roffelde met zijn vingers op de leuning van zijn fauteuil en monkelde even. 'Het klooster!'

'Zeg, dat meen je niet. Nee, ernstig. Wil je eens uitkijken voor mij?'

Het duurde de van nature uit ongeduldige Lisette allemaal wat te lang. Guillaume kwam niet echt met een geschikte huwelijkskandidaat aandragen. Ze zeurde dat de mooiste jaren van haar leven door haar vingers glipten. Daarom besloot ze dan toch maar terug naar het hof van Eleonora te gaan. Iets anders kon ze niet bedenken. Als ze een huwelijk wilde met een vooraanstaande edelman, moest ze daar zijn. In het verleden had ze in de verkeerde vijver gevist. Toen had ze een knappe en rijke man gezocht. Knappe en rijke mannen kiezen vermogende vrouwen van adellijke afkomst om zo hun rijkdom te vergroten. Ze was weliswaar de dochter van een koning en begenadigd met een opvallende schoonheid, doch was geen rijke erfgename met veel grondgebied. Dus zou ze voortaan vissen in de vijver met vermogenden mannen, die wat ouder of niet zo knap waren. Mannen die het pronken met een schoonheid aan hun arm belangrijker vonden dan rijkdom omdat ze zelf stinkend rijk waren. Mannen die ze vroeger zelfs niet in haar nabijheid liet komen. Opwinding, hartstocht en liefde zou ze wel buiten het huwelijk vinden. Dus werd een koerier naar de Franse hoofdstad gestuurd met de bede of Lisette opnieuw als hofdame aan het hof mocht verblijven.

Twee weken later kreeg ze een antwoord van Eleonora. De koningin zou haar met vreugde opnieuw opnemen in haar hofhouding. Een paar dagen erna vertrok ze met een escorte, geleid door Kendhal naar Parijs. Ze werd er inderdaad door koningin Eleonora hartelijk onthaald. Natuurlijk was het Isolde, die zich nog het meest verheugde op terugkeer van haar stiefzuster.

Lisette vond er enkele bekende troubadours uit het zuiden terug. Een paar keer per week werd er een avond georganiseerd, waarop ze hun minneliederen voor een publiek ten gehore brachten en dichters hun verzen konden declameren. Het had allemaal niet de grandeur van Poitiers, niet alleen omdat er geen zo'n grote ruimte op Île-de-la-Cité aanwezig was, doch ook het aantal belangstellenden was aan de magere kant. Veel edellieden en hofdames uit het noorden sloten zich aan bij koning Lodewijk en meden deze avonden. Ze stoorden zich nogal aan het frivole gedrag en teksten van de Zuiderlingen.

Lisette haalde haar luit uit zijn kistje en oefende opnieuw samen met andere minstrelen. Op de avonden door koningin Eleonora

georganiseerd in de ridderzaal van de koninklijke residentie, verbaasde ze vaak haar toehoorders, niet met minneliederen, maar eerder met teksten over controversiële onderwerpen, teksten die stof gaven tot discussie. Zij was dan ook de enige, ook al was ze een vrouw, die van koning Lodewijk zijn waardering kreeg.

Lodewijk had in een van zijn sombere buien bij Eleonora zijn beklag gemaakt. Het moest maar eens gedaan zijn met al dat onzedig gedrag. De zuiderse hofdames waren te diep gedecolleteerd, hun taille te veel geaccentueerd, hun kledij te frivol en hun gedragingen te wulps. Het eten was te decadent, de aankleding van de residentie niet sober genoeg en de eucharistieviering niet meer het hoogtepunt van de dag. Het hofleven was te veel gericht op aardse genoegens. De schuld van dit alles waren de minnezangers. Als men het samenzijn en de liefde met een vrouw als hoogste doel stelt, meer nog dan het eeuwige zielenheil, dan herschept men het leven in een poel van verderf. Hij had dreigend de vinger naar zijn vrouw Eleonora opgegeven: 'Herinnert u zich vrouwe hoe God Sodom en Gomorra strafte?'

Eleonora had hem de mond gesnoerd met een tegenvraag: 'Wat is er mis met het ervaren van een beetje hemel hier op aarde? Later als we ouder worden, hebben we nog alle tijd om ons over ons zielenheil te bekommeren.'

In elk geval kon de koning het niet langer aanhoren dat er iemand in een lied een vrouw tot in de kleinste details beschreef en haar duidelijk zijn liefde en diepste gevoelens toedichtte. Een lied waarvan niemand twijfelde dat het koningin Eleonora betrof. Vooral die Jauffre de Blaye was een doorn in zijn oog. Oh, ja, hij had met abt Suger zijn bezorgdheid over de levenswandel van zijn vrouw gedeeld. Jaloers zijn op iedereen, die zelfs maar even zijn ogen op zijn vrouw liet rusten, is toch normaal voor een man die van zijn vrouw houdt? Abt Suger had er hem nogmaals op gewezen dat het ongepast was om gevoelens voor zijn echtgenote te ontwikkelen. Een echtgenote is er om voor nageslacht te zorgen, niet om verliefd op te worden. Daar komen alleen maar problemen van. Bezoek haar bed spaarzaam, op de tijden die door de kerk zijn toegelaten en beschouw haar als uw koningin. Niet meer en niet minder.

Koning Lodewijk kon de gevoelens van verliefdheid, die hij voor Eleonora koesterde, niet van zich afzetten. Die minnestrelen, die zijn vrouw in hun liederen bezongen en waar zijn Eleonora zo'n bewondering voor had, hij haatte hen, hij verafschuwde hen. Dat hij niets tegen hen

ondernam en hen van het hof wegstuurde, had te maken met de waarschuwing van Eleonora: indien hij zich mengde met haar gevolg, zou zij teruggaan naar haar geliefde Poitiers.

Lodewijk was ontstemd. Hij zocht een manier om die Jauffre de Blaye bij Eleonora in ongenade te laten vallen of te laten verdwijnen. Na enig nadenken, liet Lodewijk Robert de Montfroid bij zich ontbieden. Hij was toch de man die voor niets terugdeinsde.

ZATERDAGAVOND, MIDDEN MEI 1138

ROUEN, BRETEUIL

DE VELDKAPEL

De tafel was afgeruimd, het vaatwerk gespoeld en het dienstpersoneel had zich in het bediendenhuis teruggetrokken. Van zaterdagavond tot zondagnamiddag waren ze vrij. Sommigen, die familie hadden in de stad, zochten hun verwanten op. De meeste vrouwelijke bedienden echter bleven in het bediendenhuis en maakten er een gezellige avond van. Hun mannelijke collega's trokken meestal de stad in, op zoek naar vertier in een of andere herberg, waar goedgegluimde dienstertjes kroezen bier en cider ronddeelden en zich voor wat extra kopergeld gewillig lieten bepotelen.

Juliana en Rowan hadden, zoals de meeste zaterdagavonden, genoten van een heerlijke maaltijd. Samen dronken ze nog een beker kruidenwijn, om wat bij te praten over de voorbije week. Deze keer echter had Juliana, toen het personeel de kamer uit was, haar stoel wat dichter bij Rowan geschoven en gezegd dat ze een verzoek had. Ze vertelde hem dat zij en haar man lang geleden, net voor koning Hendrik hun burcht belegerde, hun waardevolste bezittingen hadden begraven. De schat bestond uit het goud, zilver en de familiesieraden die ze destijds uit Engeland hadden meegebracht, toen zij en haar man zich definitief op het erfgoed van Eustaas in Breteuil hadden gevestigd. Het goud en zilver was afkomstig van de verkoop van al hun landerijen en bezittingen in Engeland. Een ander deel was afkomstig van haar bruidsschat, door haar vader koning Hendrik aan haar geschonken.

‘Dus, als ik het goed begrijp, Juliana, zijn al jouw familiejuwelen en een aanzienlijk aantal gouden en zilveren munten begraven ergens op het domein van Breteuil?’

Ze knikte. ‘Ja. Mijn man en ik hebben ze daar in 1119 begraven, toen we hoorden dat mijn vader met een groot leger tegen ons optrok. Je kent

het vervolg van het verhaal. Op onze burcht van Breteuil waren we volkomen verrast door de snelheid waarmee het leger optrok. Dit kwam vooral door de ruitery onder leiding van Guillaume de Montfroid. Ze overleden de burcht zonder veel weerstand.'

'Het was die keer toen je met een kruisboog je vader probeerde te doden.'

Juliana knikte. 'De ploert liet me daarna door een dozijn soldaten onteren, terwijl mijn man Eustaas moest toekijken. Vervolgens joeg hij ons Breteuil uit. Ik kreeg zelfs de toestemming niet mijn kleren mee te nemen. Aan de poort schonk Guillaume de Montfroid, tegen de bevelen van zijn koning in, mij uit medelijden zijn mantel. Daarna doolden we jaren rond, zonder bezit, met enkel de kleren die we van mensen hadden gekregen. We leefden van de vrijgevigheid van anderen en de gastvrijheid van edellieden, die we nog van vroeger kenden.'

'Waarom doolde je samen met je man daarna nog jaren rond, terwijl je rijk was?'

'De nieuwe burchtheer had van mijn vader het bevel gekregen, ons onmiddellijk en zonder dralen te doden, indien een van ons twee het waagde zich nog op het grondgebied van Breteuil te vertonen. Eustaas, mijn man, was kort nadat we uit Breteuil verjaagd waren ziek geworden. Zijn handen beefden, zijn spieren verslaptten, hij had op het einde zelfs moeite met stappen. Hij kon het toen fysisch niet aan om de schat op te graven. Trouwens wat hadden we met een zak vol gouden munten gedaan? Binnen de kortste keren waren we beroofd.'

'Waarom vertel je me dit, Juliana?'

'Help me alsjeblieft deze schat op te graven. Ik kan het niet alleen.'

'Ik?'

'Wie kan ik het anders vragen? Wie kan ik anders vertrouwen?'

Rowan antwoordde niet dadelijk. Hij stond recht, liep rond de tafel en nam enkele kaarsen uit een bakje op de kast. Aan het olielampje nam hij vuur en plaatste de kaarsen in de standaard op tafel.

'Het wordt donker,' zei hij.

'Ja,' zuchtte Juliana, 'Jammer genoeg. Het was een mooie meidag. Wil je de luiken van de ramen dicht doen? Anders vliegen er insecten binnen.'

Rowan sloot de luiken en zette zich terug neer. Hij omvatte de handen van Juliana. 'Juliana, je weet toch dat ik geen held ben.'

'Dat hoeft ook niet. Ik heb er lang over nagedacht. Wij twee kunnen dit samen. Er komen geen wapens aan te pas. Enkel wat moed en overleg.'

'Waar ligt die schat?'

‘Begraven onder een plavuis in de veldkapel, niet ver van het kasteel van Breteuil.’

‘En als iemand je daar herkent?’

‘Na bijna twintig jaar zijn ze mij daar al lang vergeten. Daarbij, ik heb een plan. Niemand zal mij herkennen.’

Bij de veldkapel, iedere dag door tientallen bedevaarders bezocht om er te knielen en te bidden bij het miraculeuze beeldje van de maagd Maria, hield de wagen van een rondreizende koopman halt. Op de bok naast de voerman, zat een oudere vrouw, gehuld in een zwarte mantel en haar gelaat gedeeltelijk verborgen onder een kap. Een gewapende ruiters begeleide de wagen. De man op de bok steeg af. Aan zijn kleren te oordelen betrof het een welstellende koopman. Hij hielp de vrouw galant van de wagen. Zonder om te kijken mengde ze zich onder de bedevaarders, die aanschoven om in de kapel te bidden. Iedereen had wel een hartenwens of een bede om voorspraak. De Maagd Maria was immers de middelares van alle genade. Aan haar kon je voorspraak vragen, had zij niet de zoon van God gebaard? Hoe zou haar Zoon haar iets kunnen weigeren?

Nadat de vrouw was afgestapt, reed de wagen verder, richting kasteel van Breteuil. De wagen had een huif, gedekt met zeildoek. De koopman en de wapenknecht hielden, er een geanimeerd gesprek op na. Na een tocht van drie dagen was hun doel bijna bereikt.

Nog diezelfde avond stopte de wagen van de koopman opnieuw bij de veldkapel. Een vrouw in donkere mantel trad hen tegemoet. ‘We kunnen daar, bij het elzenbosje kwartier maken,’ stelde ze voor. ‘Goed verkocht?’

‘Jawel. De burchtheer stelde het op prijs om eindelijk de koopman zelf te leren kennen in plaats van zijn rondreizende handelaar. Naast de bestelde vaten wijn, zout en specerijen, nam zijn vrouw ook nog twee rollen stof af, waaronder een rol van de beste zijde.’ Rowan klopte op zijn beurs. ‘Goed en snel verdiend. Het deed me denken aan mijn eerste jaar in dienst bij de heer Landrieu. Toen trok ik ook vaak rond van kasteel tot kasteel als ambulante handelaar.’

De paarden werden afgespannen en gevoerd. Rowan legde een vuurtje aan, Juliana maakte een stoofpot klaar en de gewapende begeleider zette een tent op. Juliana zou in de tent slapen, de mannen op de wagen. Hij was nu toch leeg, op de kledijkoffer van Juliana na. Voor de tijd van het jaar zou het een milde nacht worden. Ze verwachtten geen regen.

Na het avondmaal schonk Juliana uit een leren zak hen elk nog een beker wijn in. Terwijl ze met haar rug naar de mannen stond, liet ze uit een stukje opgevouwen perkament, wat wit poeder in een van de bekervallen. Ze zorgde ervoor die aan de wapenknecht te geven.

‘Slaapt hij?’

‘Als een os,’ antwoordde Rowan en sleepte de knecht tot onder de kar. Hij legde zorgzaam een zadeldeken op hem. ‘Hij heeft zelfs niet helemaal zijn beker uitgedronken. Hij wordt toch nog wakker?’

‘Dat wel, doch zijn hoofd zal bonken als een hamer op het aambeeld.’

Juliana en Rowan slopen daarna richting veldkapel. Beiden droegen ze een zak in canvas. Rowan had ook nog een lange scherpe beitel, een schopje en een dolk bij zich.

Die nacht krabde Rowan, door Juliana bijgelicht met een kaars, de voegen los in een grote vloertegel naast het altaar in de veldkapel van Breteuil. Onder de tegel bevond zich een holle ruimte. Zoals Juliana had beschreven vonden ze er de familieschat. Ze vulden twee zakken met gouden ponden, zilveren munten en uiterst waardevolle familiesieraden. Daarna maakten ze alles weer zorgvuldig dicht en sleepten de zakken met munten en sierraden tot bij de wagen. Ze borgen de buit op onderaan de kist met kleren en persoonlijk gerief dat Juliana meehad, slokten ze af en legden zich ter ruste.

De volgende morgen klaagde de wapenknecht van hoofdpijn. ‘Te veel wijn gedronken gisteravond,’ oordeelde Juliana streng. ‘Ons hoofd is wel helder.’

De tocht naar Rouen werd zonder dralen aangevat. Thuis liet Juliana de zware kist door twee knechten naar haar kamer brengen. De mannen verwonderden er zich over dat de kist nu veel zwaarder woog dan bij het inladen. De vrouw des huizes had onderweg waarschijnlijk het een en ander aangeschaft, aardewerk of misschien zelfs zilverwerk.

’s Avonds, toen de bedienden sliepen, klopte Rowan aan op de kamerdeur van Juliana. Samen openden ze de kist, legden de gouden en zilveren munten op hoopjes van tien en stalden de sieraden op tafel uit.

‘Mijn God, Juliana!’ riep Rowan uit. ‘Dit betreft zonder het zilver precies driehonderd tweeëntwintig gouden ponden. Dat is snel omgerekend bijna vijfhonderd gouden deniers! Dit is zelfs voor een koning een vermogen.’

‘God, ja! Ik had helemaal geen besef over de waarde ervan.’ Juliana schoof tien stapeltjes gouden ponden opzij tot naast de sieraden. ‘Dit hou ik. De rest schenk ik jou.’

Rowan schudde heftig zijn hoofd, terwijl hij recht sprong. ‘Dit, nee, dit kan ik niet aanvaarden, moeder. Dit heb ik niet verdiend.’

‘Niemand die het meer verdient dan jij, Rowan. Kom hier.’ Juliana stond ook recht, sloot hem in haar armen en kustte hem op beide wangen. ‘Ik zie je graag, mijn zoon. Ik heb alles wat ik nodig heb. Zelfs zonder dit goud ben ik niet onbemiddeld en dat weet je.’

‘Ik ook, moeder.’ Rowan streelde haar wang en glimlachte naar haar. ‘Doch dit is te veel.’

‘Luister Rowan, noem me één iemand die mij nauwer aan het hart ligt dan jij. Noem één iemand die mij moeder noemt terwijl ik het niet ben.’

‘Laten we het dan zo doen, moeder, laat het me voor jou beheren. Het goud blijft van jou en de opbrengsten ervan voor mij.’

Juliana glimlachte. ‘Ik zal je zin geven. Doch weet, mijn testament is reeds gemaakt en jij bent de enige erfgenaam. Dus wat van mij is, behoort voortaan ook jou toe. Beheer mijn vermogen naar goeddunken. Weet je, ik heb in mijn leven drie kinderen gebaard. Mijn zoon is verdronken, samen met enkele van mijn halfbroers en halfzusters bij de schipbreuk met de Blanche-Nef, mijn twee dochters zijn door toedoen van mijn vader, koning Hendrik, gemarteld en gestorven. Voor een moeder kan er geen groter geluk bestaan dan opnieuw iemand te kunnen koesteren, die ze opnieuw zoon mag noemen, of hij nu uit haar schoot komt of niet. Schenk nog eens de roemers vol en laten we hierop klinken.’

‘Weet je,’ schertste Rowan, terwijl Juliana zich terug neerzette en hij de roemers volschonk, ‘met dit vermogen kan ik zonder blikken of blozen om de hand van de dochter van de heer Landrieu vragen.’

Juliana hief toestend haar beker op naar hem. ‘Doe het, jongen. Doe het. Nu ik erover nadenk, is dit een uitstekende keuze. Ameline is zo’n lief en intelligent meisje.’

Rowan trok een verschrikt gezicht en zette zijn roemer neer. ‘Je meent het?’

‘Natuurlijk.’

‘Ben je helemaal! Het was maar om te gekscheren. Ameline is pas acht.’

‘En dan? Vraag het de heer Landrieu, hij zal het je niet weigeren. Als ze vijftien is kun je haar dan huwen.’

Rowan schudde krachtig het hoofd van nee. 'Ameline is als een zusje voor mij. Het zou als ... als incest aanvoelen.'

'Ameline is gek op je. Of merk je het niet?'

'Ameline is gek op mij omdat ik als een broer ben. Meer moet je daar niet achter zoeken.'

'Hier, neem dit ringetje mee voor haar. Meisjes krijgen graag geschenkjes.' Juliana schoof Rowan een fijn gouden ringetje toe, met een mooi ingezet edelsteentje. 'Ze zal er in de wolken mee zijn,' glimlachte ze met in haar achterhoofd de wetenschap dat Ameline dit zeker als een hint zou opvatten. 'Ze was zo ontgoocheld omdat ze met ons niet mee mocht. Dit zal veel goedmaken.'

'Voorspoedige reis gehad?' informeerde de heer Landrieu toen Rowan de volgende morgen zijn werkkamer binnenkwam.

Rowan grinnikte. 'Alles verkocht. Ik kan het nog.'

'Ik versta maar niet, waarom u er zo op stond zelf nog eens op toer te gaan. En dan nog naar Breteuil, het buitennest van Picardië! Daar hebben we toch onze ambulante handelaars voor?'

'Ik heb het altijd graag gedaan, trouwens ik deed het vooral voor Juliana.'

Er verschenen lachrimpeltjes rond de ogen van de heer Landrieu. 'Ha, Juliana, is er iets dat ik moet weten?'

'Nee, heer,' protesteerde Rowan geschrokken. 'Geen denken aan. Juliana is ... U weet toch dat ik haar reeds geruime tijd moeder noem. Daarbij, ze is tweeëndertig jaar ouder dan ik. Nee, dat is het niet.'

'Het was maar eens plagen, heer Rowan,' grinnikte Romain Landrieu. 'Doch wat moet Juliana in godsnaam in Breteuil? Het ligt niet naast de achterdeur. Als ik me niet vergis betekent het drie reisdagen.'

'U hebt gelijk, heer. Het heeft haar ook moeite gekost mij te overtuigen. Zij is er echter twintig jaar kasteelvrouw geweest en ze wilde graag nog eens de omgeving terugzien. Zoals u wellicht weet, was het tot aan de dood van koning Hendrik verboden gebied voor haar. Daarbij heeft ze ooit de belofte gedaan om op bedevaart te gaan naar de kapel van de zwarte madonna in Breteuil. Al twee jaar leef ik onder haar dak. Juliana behandelde me al die tijd als een zoon. Haar bede om haar naar Breteuil te vergezellen, kon ik haar toch niet weigeren.'

'Hmm...'

Op dat ogenblik stormde Ameline de werkkamer binnen. Ze droeg een jurkje van blauw linnen met daaroverheen een gebloemd jasje. In haar twee korte vlechten was een verguld lint gevlochten.

‘Rowan,’ kreet ze en sprong uitbundig tegen hem op, haar armen rond zijn hals en benen rond zijn heupen.

‘Ameline,’ berispte de heer Landrieu haar, ‘wat voor manieren zijn dit? Beheers je.’

Ameline trok zich van haar vaders vermaning niets aan en zoende Rowan herhaaldelijk op de wang. ‘Heb je iets voor me meegebracht?’ bedelde ze.

‘Als je me loslaat kan ik het je geven, Ameline. Toe, laat me eens los. Ik krijg bijna geen adem meer,’ lachte Rowan.

‘God aan toe, Ameline, je bent al acht. Wanneer leer jij je eens gedragen?’

‘Och, laat haar, heer Landrieu.’ Uit de zak van zijn bliaud haalde Rowan het gouden ringetje tevoorschijn en bood het Ameline aan. ‘Speciaal voor jou meegebracht.’

Ameline, voor een keer sprakeloos, schoof het ringetje aan haar vinger, hield haar hand voor zich en bewonderde het geschenk met open mond. Daarna slaakte ze een gillette en sprong daarna Rowan opnieuw in de armen. Ditmaal liet de heer Landrieu haar begaan. Hij bekeek met welgevallen het tafereel. Het was duidelijk, dit ging de goed kant uit.

NOVEMBER 1 138 PARIJS BLINDEMANNETJE

Eleonora introduceerde uit het zuiden niet alleen frivoler kledij en minder conventionele omgangsvormen tussen de twee geslachten, doch ook nieuwe manieren van tijdverdrijf voor de hofdames en edellieden. Voor Eleonora was verstoppertje haar geliefkoosde spel. In wezen was dit een kinderspel, doch aan het hof van Aquitanië was het verfijnd en herdacht, zodat ook volwassenen er plezier konden aan beleven. Ze noemden het blindemannetje.

De spelregels waren eenvoudig. Iedere deelnemer kreeg vooreerst drie lintjes om rond zijn pols te binden. Het spel werd gespeeld enige tijd voor het invallen van de duisternis en eindigde als het donker was, net voor het avondmaal werd opgediend in de grote zaal. Om beurt moesten de dames en de heren zich verstoppen. Diegene die zich verstopte, bond als hij zijn plaatsje had gevonden, zichzelf een blinddoek voor. Als de geblinddoekte gevonden werd door iemand van het andere

geslacht, moest hij of zij proberen door betasten de andere persoon herkennen. Blindemannetje was een opwindend en zinnenprikkelend spel, want de betastingen waren op het onwettelijke af. Er was echter een grens die iedereen aanvaardde: de betaste bepaalde het toelaatbare. Het gebeurde niet zelden dat deze soms gewenste intimiteiten uitdraaiden op aanrakingen, die men gerust kon omschrijven met het woord onzedig.

Indien de geblinddoekte de juiste naam raadde, kreeg die een lintje van de zoeker. Indien hij of zij het niet juist had, moest de geblinddoekte een lintje afgeven. Wie geen lintjes meer had, was van verder spelen uitgesloten. Wie op het einde van het spel, de meeste lintjes had verzameld, was de winnaar. Hij of zij werd dan de vrijheid gegund een tafelgenoot naar keuze uit te kiezen en onder gejoel en applaus de kussen van de uitverkoren tafelgenoot in ontvangst te nemen. Eerst stonden de noordelijke hovelingen wat huiverig tegenover dit onbetamelijke spel uit Aquitanië, doch vlug vond het ook tussen hen opgang. Iedereen keek uit naar het wekelijkse spel op zaterdag.

Eleonora was dol op dit sensuele spel. De spanning, de opwindende, de zinnenprikkelende betastingen op de grens van het toelaatbare, de delicate losbandigheid, het wond haar op.

Eleonora, enthousiast als ze was, had zelfs Lodewijk eens weten te overhalen om deel te nemen aan blindemannetje. Ze had echter niet beseft dat dit spel niet paste binnen de ascetische leefwijze van de koning. Toen hij als zoeker betast werd en de handen van de edele dame, onbewust dat ze de koning voor zich had, afdwaalden naar zijn intieme plaatsen, kreeg ze van Lodewijk zo'n klap in het gezicht dat ze met haar hoofd tegen een pilaar aanbotste. Jonkvrouw de Bouvier vluchtte huilend van pijn en verbijstering weg. Lodewijk legde het spel stil en trok zich wondend en geschokt terug in zijn kamer. Hoe Eleonora daarna ook pleitte, het spel werd door Lodewijk formeel verboden. Hun discussie mondde uit in wederzijdse verwijten. De koningin was furieus, omdat ze zich door haar gemaal geafronteerd voelde en hij haar leven beperkte en bepaalde.

Ze ontzegde hem het echtelijk bed en wilde niet meer naast hem aan tafel zitten. Zelfs als hij haar aansprak, keek ze dwars door hem heen en weigerde iedere vorm van communicatie. Aangezien dit voor hem een onmenselijke straf bleek te zijn, ook bij een koning is het vlees zwak, was hij uiteindelijk bereid tot een compromis: het spel mocht nog één keer in de maand gespeeld worden. Eleonora mocht nooit nog de zoeker

spelen en zich laten bepotelen zoals hij het noemde, enkel nog de geblinddoekte. Zo was de koning zeker dat geen andere man zijn echtgenote zou betasten. Eleonora kon zich in die overeenkomst vinden. Ze beloofde plechtig zich aan de voorwaarden te houden. Jonkvrouw Bouvier, dochter van de graaf van Perche, werd de volgende dag van het hof verwijderd. Ze werd door de kamerheer van de koning zonder veel omhaal of uitleg op straat gezet. Oneervol keerde ze naar haar familie terug.

Het spel was door zijn beperking van éénmaal in de maand, zelfs nog opwindender geworden. Eleonora vergat wat ze aan haar echtgenoot beloofd had. Hij zou toch niet komen controleren, want de eerste zaterdag van de maand verbleef hij voortaan in de abdij van Saint-Denis. Daar bracht hij samen met zijn raadsheer abt Suger, de dag door in gebed en meditatie. Zo moest hij ook niet meer aanwezig zijn op het decadent banquet dat na het spel werd gegeven ter ere van de overwinnaar.

Isolde hield niet van blindemannetje. Ze nam er dus nooit aan deel. Trouwens, haar opdracht om de veiligheid van de koningin te verzekeren, nam ze nog altijd ter harte. Eleonora die schuilplaatsen zocht in de duistere hoekjes van de koninklijke residentie bezorgden haar telkens kopzorgen. Het spel werd gespeeld bij invallende duisternis. De spelers liepen overal rond, tot zelfs op de bouwwerf van de nieuwe gebouwen, die in allerijl werden opgetrokken om de hele hofhouding onderdak te kunnen verlenen. Isolde volgde Eleonora tijdens het maandelijks spel als een schaduw. Overal kon iets gebeuren, in ieder duister hoekje kon gevaar schuilen. De bewegingen en gedragingen van Eleonora waren onvoorspelbaar.

Op de eerste zaterdag van april zag Isolde, Eleonora en Jauffre de Blaye tijdens het spel van bovenkleren verwisselen, dit waarschijnlijk om het blindemannetje te misleiden. Eleonora kreeg van Jauffre zijn mantel en zijn baret met pluim op. Ze bond haar haar op en propte die onder de baret. Om haar schouders sloeg ze zijn typische lange mantel in aaneengenaaide lapjes leer. Hij had een pruik op en wikkelde zich in de sjaal van de koningin. Daarna liepen ze elk een andere kant uit, om een blindemannetje te vinden.

Eleonora liep de lange, donkere verbindingsgang in, die de woontoren en de nieuwe gebouwen met elkaar verbond. Door de snel vallende avond, was de gang in duisternis gehuld. Isolde volgde Eleonora op geruime afstand, doch ook weer niet zover dat ze niet kon ingrijpen indien nodig. Ze was immers altijd alert, zelfs al was in al de maanden die ze voor de veiligheid van de koningin instond, nog nooit iets gebeurd,

behalve dan in Taillebourg. Plots verscheen uit een vensternis van achter de koningin een donkere gedaante. Hij hield een dolk opgericht voor zich uit en liep op de toppen van de tenen op Eleonora toe. Isolde, verstijfde een fractie van een seconde. Voor haar ogen zou Eleonora vermoord worden. Ze spurte op de gestalte toe en net voor die dreigde toe te slaan, sprong ze op zijn rug en greep de pols van de man. Beiden vielen door het geweld van de sprong op de grond, net naast de verbijsterde koningin. De dolk van de man kletterde op de grond.

‘Loop!’ tierde Isolde die boven op de aanvaller lag. ‘Haal de wacht.’

Eleonora vluchtte gillend weg.

Tijdens haar val had Isolde met haar vrije hand bliksemsnel haar dolk getrokken en hield het lemmet bedreigend op de keel van de agressor gedrukt. Met haar andere hand hield ze zijn hoofd vast bij het haar. Hij was gemaskerd.

‘Een beweging en je bent er geweest,’ siste ze en rukte in een vloeiende beweging zijn masker af.

‘Jij!’ riep ze uit. ‘Oh, nee!’

‘Laat me gaan! Snel voor ze er zijn.’

Isolde dacht een ogenblik na. Als ze hem niet liet gaan betekende het een vreselijke dood voor hem. Ze stond recht. ‘Ga,’ zei ze. ‘Ik laat je vandaag nog de voorwaarde weten.’

Mathieu Brouillard vond Isolde zittend op de grond tegen de muur geleund. Van alle kanten kwamen nu wapenknechten aangerend. ‘Gaat het?’

‘Ja.’

‘Is dat zijn dolk?’

‘Ja.’

Hoe zag hij eruit?’

‘Bruine wambuis, bleekbruine laarzen en lang blond haar.’

‘Ga hem zoeken,’ beval Mathieu zijn mannen. ‘Iedereen zoekt en rust niet voor hij geboeid voor mij staat. Verstaan! Niet dood, geboeid.’

Daarna volgde door alle opgetrommelde wapenknechten een zoektocht en een klopjacht om de man met bruine wambuis en blond haar te vinden.

Toen Isolde terug naar haar kamer ging, ontmoete ze voor de stallen haar broer Robert. Ook hij nam deel aan de zoektocht. Isolde greep hem bij de arm. ‘Kom mee,’ siste ze en trok hem mee in een duistere hoek.

‘Bedankt, zus.’

‘Ik hoef jouw dank niet. Ik heb gezwezen, niet voor jouw mooie ogen of omdat je mijn broer bent. Er is een voorwaarde: je steekt geen vinger meer uit naar Fleur. Je raakt haar niet meer aan en je bezoekt haar niet meer in het echtelijk bed, tenzij ze het uitdrukkelijk vraagt.’

Robert rukt zijn arm los. ‘Nee,’ riep hij woedend uit. ‘Ik ben haar man en ...’

‘Sst,’ onderbrak Isolde hem. ‘Wil je misschien dat heel de hofhouding hoort dat je de koningin wilde vermoorden!’

‘Ik zweer het je, Isolde, ik wist niet dat zij het was. Ik dacht dat het Jauffre de Blaye was.’

Plots werd Isolde alles duidelijk. Eleonora had de mantel en muts van Jauffre aan. In de duistere gang had Robert Eleonora aangezien voor de troubadour.

‘Je bent een huurmoordenaar geworden. Verdomd aan toe Robert, ben je zo laag gevallen? Wie is je opdrachtgever?’

‘Dat kan ik niet zeggen.’

‘Wie?’

‘Als ik het zeg dan ben ik morgen voer voor de kraaien.’

‘Als je het me niet vlug zegt, ben je zeker voer voor de kraaien. Dan ga ik nu naar Eleonora en vertel dat ik me plots herinner dat jij het was.’

‘Lodewijk,’ mompelde hij na enkele ogenblikken aarzelen.

‘De koning?’

‘Ja en nee. De koning ergert zich dood aan de intieme omgang tussen zijn vrouw en de troubadour. Hij gaf me bevel die nietsnut van het hof te verwijderen.’

‘Verwijderen! Je wou hem neersteken!’ Isolde dacht even na. ‘Goed. Dan zweer je me nu, Fleur voortaan niet meer aan te raken. Noch in Verneuil, noch ergens anders. Dan zal ik mijn mond houden. Zweer het.’

Robert bracht zijn gezicht zo dicht bij Isolde dat ze het angstzweet kon ruiken. ‘Nooit,’ siste hij. ‘Die sloerie is mijn vrouw en ik pak haar als ik er zin in heb. Het is mijn recht.’

‘Goed,’ antwoordde Isolde. Ze blies een lok weerbarstig haar van voor haar rechteroog, draaide zich om en stapte weg. Robert liep haar achterna, greep haar arm en hield haar tegen.

‘Wacht.’

‘Wel, broer, als je het niet wil zweren, dan ga ik nu met mijn gewijzigd verhaal naar Eleonora. Mathieu heeft je dolk en er zullen wel vrienden van je zijn, die de dolk herkennen. Voor morgenmiddag ben je gevierendeeld en zullen je ingewanden voer zijn voor de varkens en honden.’

‘De koning zal mij beschermen.’